

Hart&Huis

**Waar warme verbinding
écht verschil maakt**

Sophie Pousset
De Wiekslag vzw
18 september 2026

Opgroeien

Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

Inhoudstafel

Inhoudstafel	2
1. Inleiding: maak kennis met de praktijk	3
2. Praktijkbeschrijving	5
2.1 De aanleiding: probleem- en vraagstelling	5
2.2 Voor wie: doelgroep	6
2.3 Wat wil je bereiken: doelen	10
2.4 Uitgangspunten van je praktijk	11
2.5 Opbouw van je praktijk	12
2.6 Inhoud van het aanbod: concrete werkwijze, materialen en links	21
2.7 Verwante praktijken	22
3. Onderbouwing	25
3.1 Programmatheorie	25
3.2 Theoretisch kader	28
3.3 Argumenten op basis van onderzoek	30
3.4 Werkzame principes	32
4. Voorwaarden voor uitvoering	34
4.1 Competente medewerkers	34
4.2 Kwaliteitsbewaking	36
4.3 Ruimte en infrastructuur	38
4.4 Kostprijs	38
4.5 Overdracht en implementatie	39
5. Bronnen	41
6. Contactgegevens	44
7. Bijlagen	45

1. Inleiding: maak kennis met de praktijk

De Wiekslag is een organisatie voor jeugdhulp in Limburg die kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar en hun gezinnen ondersteunt, waar de veiligheid en het welzijn in het gedrang zijn. Het gaat om kinderen en jongeren die opgroeien in een verontrustende leefsituatie, met complexe problemen zoals geweld, verslaving of verwaarlozing in het gezin. Bij die kinderen zien we vaak dat ze het moeilijk hebben om emoties te reguleren, relaties aan te gaan en te vertrouwen, en met spanning en verandering om te gaan. Dat kan zich uiten in teruggetrokken gedrag, sterke afhankelijkheid of juist verzet en opstandig gedrag. De Wiekslag is voornamelijk actief in Midden- en Zuid-Limburg. De werking bestaat uit 4 leefgroepen, een dagcentrum, 2 kleinschalige wooneenheden en contextbegeleidingsdiensten, met verschillende modules van contextbegeleiding. Aan veiligheid en welzijn werken, samen met het netwerk van het kind of de jongere, staat altijd centraal.

Vanuit die visie is Hart&Huis ontstaan: een praktijk die kinderen en jongeren die in begeleiding zijn bij de Wiekslag een aanvullende plek biedt. Een plek in een gezin of bij een buddy, naast hun eigen context, waar zij op langere termijn rust, warmte en liefde kunnen ervaren.

Hart&Huis werkt met 2 vormen:

- Speelgezin: een gezin dat zijn huis openstelt voor een kind. Dat kan een twee- of eenoudergezin zijn met of zonder 'eigen' kinderen. Het belangrijkste is dat het kind er een gevoel van thuiskomen kan ervaren.
- Buddy: een persoon die er vooral voor een jongere of jongvolwassene wil zijn. Een buddy hoeft de jongere niet mee naar huis te nemen, maar kiest ervoor om samen activiteiten te doen, zoals sporten, shoppen of samen een uitstap doen. Die momenten vormen een context waarin stap voor stap een vertrouwensband kan groeien. De buddyrelatie biedt jongeren de kans om zich te verbinden met een volwassene buiten het hulpverleningskader, iemand die naast hen staat en hen ondersteunt in hun groei naar meer zelfstandigheid.

Wat Hart&Huis onderscheidt van bestaande initiatieven zoals pleegzorg of bestaande buddywerkingen, is dat de praktijk intern verankerd is in de werking en visie van de Wiekslag. Hart&Huis is ontstaan vanuit de vaststelling dat het bestaande aanbod voor een deel van de kinderen en jongeren in begeleiding onvoldoende aansluit bij hun noden. Voor sommigen blijkt pleegzorg geen passende optie, omdat zij al veel wisselingen en breuken in relaties hebben meegemaakt en een pleegplaatsing te belastend is. Tegelijk is het aanbod aan speelgezinnen en buddy's binnen externe werkingen beperkt, waardoor het onvoldoende aansluit bij de manier waarop wij het willen organiseren. Hart&Huis organiseren we daarom intern en passen we in de lopende begeleiding in. De Wiekslag staat in voor de selectie en ondersteuning van speelgezinnen en buddy's, waardoor begeleiding nabij en laagdrempelig is. De intensieve en betrokken aanpak vergroot de draagkracht en versterkt de duurzaamheid van het engagement van speelgezinnen en buddy's.

Het verhaal van Mila

Het verhaal van Mila speelt zich af voordat Hart&Huis officieel van start ging. Het was een voorbeeld dat ons inspireerde om de praktijk verder uit te bouwen. Mila was een meisje van 8 jaar dat geen contact had met haar ouders en alle weekends en vakanties in de leefgroep doorbracht. Pieter diende zich toen aan om een kind op te vangen in zijn gezin. Hoewel Hart&Huis toen nog niet bestond, werd een mooie match gezien. Mila maakte kennis met Pieter en zijn gezin met een dochter. Stap voor stap bouwden Mila en het gezin een band op: eerst ging ze een dag om de 2 weken, later een weekend. Na een paar jaar ging ze ook met hen mee op vakantie.

Vandaag is Mila 18 jaar. Ze verblijft door de week op internaat, heeft opnieuw contact met haar papa en verdeelt weekends en vakanties tussen hem en het speelgezin. Ze is volledig geïntegreerd in de familie en vriendengroep van het gezin. Bij feestjes en vakanties is ze aanwezig. Ze geniet ervan om deel te kunnen uitmaken van een warm gezin, waar ze kansen krijgt die niet mogelijk waren in de leefgroep, in het internaat of bij haar papa.

Voorbeelden zoals die van Mila vormden de basis om Hart&Huis verder te ontwikkelen en te professionaliseren. In de loop van de jaren verbeterden we de aanpak en werkten we die uit met aandacht voor werving, screening, matching en begeleiding van speelgezinnen en buddy's. Daarbij nemen we bewust tijd om duurzame relaties te laten groeien, afgestemd op de noden van het kind of de jongere én op hun bredere context. De begeleiding richt zich niet alleen op het kind of de jongere, maar ook op de biologische ouders en het speelgezin of de buddy, en loopt gedurende het volledige traject: van voorbereiding en kennismaking tot de verdere contactopbouw en het verloop van de relatie.

Sinds we in 2022 met Hart&Huis zijn gestart, hebben we voor 12 kinderen en jongeren een warme plek kunnen vinden. Het gaat over 7 kinderen jonger dan 12 jaar en 3 jongeren tussen 12 en 20 jaar, die terechtkwamen in een gezin. Daarnaast vonden 2 jongvolwassenen hun plaats bij een buddy. Het jongste kind dat in een speelgezin is gestart is 3 jaar, de oudste jongere die met een buddy is gestart, is 20 jaar. Het gaat over 8 meisjes en 4 jongens.

Voor die kinderen en jongeren betekent het niet alleen een extra thuis, maar ook meer stabiliteit, meer kansen en meer verbondenheid. Er zijn jongeren die opnieuw durven te dromen, kinderen die zich veilig voelen en gezinnen die met liefde en geduld een verschil maken. Die werkwijze en resultaten willen we delen om anderen te inspireren en samen nog meer kinderen en jongeren een plek van warmte aan te bieden.

2. Praktijkbeschrijving

2.1 De aanleiding: probleem- en vraagstelling

Binnen de Wiekslag zagen we dat een aantal kinderen en jongeren in onze begeleiding nood had aan een extra, stabiele volwassene buiten het professionele kader: iemand die nabij is, tijd maakt en er gewoon kan zijn, zonder hulpverleningsdoelen of verwachtingen. Hoewel die nood duidelijk aanwezig was, merkten we dat we binnen het bestaande aanbod van pleegzorg en externe buddywerkingen niet altijd tijdig een passend antwoord vonden.

Voor een deel van onze doelgroep is klassieke pleegzorg niet mogelijk of niet aangewezen. Het gaat vaak om kinderen en jongeren die al een lange en intensieve weg binnen de hulpverlening hebben afgelegd en herhaaldelijk te maken kregen met breuken, afwijzing en teleurstellingen in belangrijke relaties met volwassenen. In die context kan een (nieuwe) pleegplaatsing te zwaar wegen en gevoelens van angst, loyaliteitsconflict of faalervaring oproepen. Ook meer laagdrempelige vormen binnen de pleegzorg, zoals speelgezinnen of buddy's, blijken in de praktijk schaars en niet altijd beschikbaar op het moment dat de nood zich stelt. Wachttijden, beperkte matchingmogelijkheden en een minder nauwe aansluiting bij het lopende begeleidingstraject maken dat dat aanbod niet altijd voldoende flexibel inzetbaar is voor onze jongeren.

Daarnaast sluiten externe buddy-initiatieven niet altijd aan bij de specifieke leefwereld en begeleiding van kinderen en jongeren in leefgroepen. De afstemming tussen externe vrijwilligerswerkingen en de dagelijkse realiteit van residentiële jeugdhulp vraagt tijd en overleg, terwijl juist snelheid, flexibiliteit en korte communicatielijnen essentieel zijn om veiligheid en continuïteit te waarborgen. Voor sommige jongeren blijkt het bovendien moeilijk om opnieuw een traject aan te gaan bij een aparte organisatie, los van de vertrouwde context van de Wiekslag.

Nochtans toont zowel internationaal onderzoek als Vlaams beleid duidelijk aan hoe waardevol een-op-eenrelaties met betrokken, vrijwillig geëngageerde volwassenen kunnen zijn voor kwetsbare jongeren. Continuïteit, emotionele beschikbaarheid en het ontbreken van prestatiedruk blijken daarbij cruciale werkzame elementen (Raposa et al., 2019). Vanuit een traumaperspectief wordt bovendien benadrukt dat herstel niet alleen gebeurt binnen therapie of behandeling, maar in veilige, voorspelbare relaties waarin jongeren tot rust kunnen komen en onvoorwaardelijk aanwezig mogen zijn (Nederlands Jeugdinstituut (NJI), 2021). Ook het 'Vlaams Plan Jeugdhulp – Naar de jeugdhulp van morgen' onderstreept dat professionele hulp alleen niet volstaat en dat duurzame oplossingen ook gezocht moeten worden in netwerkversterking en informele ondersteuning (Vlaamse Regering, 2025).

Tegen die achtergrond ontwikkelde de Wiekslag met Hart&Huis een aanvullend intern aanbod. Het initiatief vult een leemte in het bestaande landschap door speelgezinsmomenten en buddycontacten aan te bieden, afgestemd op de kinderen en jongeren, en geïntegreerd in het lopende begeleidingstraject. Door Hart&Huis intern te organiseren, kan de Wiekslag gericht geschikte speelgezinnen en buddy's zoeken, zorgvuldig matchen en begeleiden. Hart&Huis ontstond zo vanuit een concrete nood in de praktijk en vormt een bewuste aanvulling op de bestaande jeugdhulp: geen vervanging van pleegzorg of externe initiatieven, maar een flexibel en nabij antwoord op specifieke noden.

2.2 Voor wie: doelgroep

Hart&Huis biedt een antwoord op 3 problemen in de context van onze doelgroep:

1. Kinderen en jongeren die lange tijd in een leefgroep verblijven en bij wie weinig contacten met hun gezin of familie mogelijk zijn

De laatste jaren zien we in de leefgroepen steeds vaker kinderen die niet meer naar huis kunnen terugkeren en langdurig in de leefgroep verblijven. Tijdens weekends, vakantieperiodes en feestdagen blijven zij in de leefgroep, terwijl andere kinderen wel op dagbezoek of op weekend naar huis gaan. Dat maakt zichtbaar hoe groot het verschil is tussen kinderen met een perspectief en kinderen voor wie de leefgroep gedurende lange tijd de enige woon- en leefomgeving blijft. In de leefgroep wordt ingezet op een zo zorgzaam en voorspelbaar mogelijk leefklimaat, met aandacht voor een warme, huiselijke sfeer. Voor een kind voelt het verblijf in een leefgroep, hoe zorgzaam ook, fundamenteel anders dan deel uitmaken van een gezin.

Van IJendoorn et al. (2011) benadrukken dat kinderen in institutionele zorg vaak een vertraagde ontwikkeling vertonen. Die vaststelling onderstreept het belang van nabijheid, continuïteit en een veilige hechtingsfiguur; elementen die moeilijker te waarborgen zijn in een residentiële context.

De kinderen en jongeren die in de leefgroep verblijven, krijgen intensieve contextbegeleiding. Samen met het kind, de ouders en het netwerk werken we aan herstel, uitbreiding en versterking van dat netwerk om de terugkeer naar de eigen context mogelijk te maken. Wanneer na een minimumperiode van 6 maanden blijkt dat er onvoldoende perspectief is op terugkeer naar de context, overwegen we de inzet van een speelgezin of buddy. Op die manier willen we de kinderen de kans geven om een betekenisvolle, stabiele band op te bouwen buiten de leefgroep in een rustige en stabiele gezinscontext.

2. Kinderen en jongeren uit gezinnen in een verontrustende leefsituatie

Voor bepaalde gezinnen in contextbegeleiding is er een grote draaglast bij ouders om fulltime voor hun kind te zorgen. Dat geldt vooral voor eenoudergezinnen of gezinnen met een multiproblematiek, waarbij meerdere problemen tegelijk spelen, zoals financiële zorgen, psychische kwetsbaarheid of relationele spanningen. Wanneer er nauwelijks een ondersteunend netwerk aanwezig is en het de begeleider niet lukt om dat netwerk uit te breiden of te versterken, blijven die gezinnen geïsoleerd en onder hoge druk functioneren.

Kinderen in dergelijke situaties groeien vaak op in een beperkte leefwereld, met minder mogelijkheden voor hun ontwikkeling. Onderzoek toont aan dat een opeenstapeling van stressvolle omstandigheden in de kindertijd, zoals misbruik of gezinsproblemen, de ontwikkeling ernstig kan beïnvloeden en op latere leeftijd het risico op gezondheidsproblemen vergroot (Felitti et al., 1998). Toch zijn niet alle kinderen die opgroeien in risicovolle omstandigheden per definitie kwetsbaar. Jaffee et al. (2007) benadrukken dat bepaalde beschermende factoren, zoals positieve gezinsinteracties of betekenisvolle ervaringen buiten het gezin, het verschil kunnen maken tussen kwetsbaarheid en veerkracht.

Daarom willen we zulke kinderen de kans bieden om op regelmatige basis in een ander gezinsklimaat te verblijven, hun leefwereld te verruimen en nieuwe, verrijkende ervaringen op te doen. Zo vergroten we niet alleen hun ontwikkelingskansen, maar versterken we ook hun draagkracht en veerkracht voor de toekomst.

3. Jongvolwassenen die zelfstandig wonen met CBAW-begeleiding (contextbegeleiding in functie van autonoom wonen)

Jongvolwassenen die op jonge leeftijd alleen gaan wonen, ervaren vaak gevoelens van eenzaamheid en sociale isolatie. Ze vinden moeilijk aansluiting bij de samenleving, mede door breuken of moeizame relaties binnen hun familie. Veel van die jongeren hebben in hun leven negatieve of onbetrouwbare ervaringen opgedaan met volwassenen, bijvoorbeeld beloften die niet werden nagekomen, afwijzing, verwaarlozing of misbruik. Dergelijke ervaringen tasten het vertrouwen in anderen aan en maken het moeilijk om duurzame vriendschappen en relaties op te bouwen (Stein, 2006).

In dat kader kan een buddy een belangrijke betekenis hebben. Een vaste, betrouwbare volwassene biedt niet alleen praktische steun, maar vooral ook emotionele beschikbaarheid en continuïteit. De aanwezigheid van zo'n betekenisvolle persoon kan gevoelens van eenzaamheid verminderen, het sociale netwerk versterken en bijdragen aan het herstel van vertrouwen in anderen. Dat ondersteunt niet alleen de sociale ontwikkeling van jongeren, maar bevordert ook hun kansen op succesvolle integratie in de samenleving.

Dergelijke noden zijn niet nieuw en leven al jaren bij onze doelgroep. Vroeger zochten we ad hoc een oplossing door bijvoorbeeld een vrijwilliger in te zetten. Met Hart&Huis organiseren we dat nu beter met de nodige onderbouwing en begeleiding. We willen dat er een aantal speelgezinnen en buddy's klaarstaan die we kunnen matchen als er een vraag komt van een kind, jongere of jongvolwassene. Op die manier kan de matching en kennismaking vlotter verlopen.

Een belangrijke voorwaarde om een kind of jongere aan te melden, is dat er geen persoon in het bestaande netwerk beschikbaar is die een voldoende ondersteunende rol kan opnemen. Dat kan het geval zijn wanneer het netwerk zeer beperkt is of wisselend van samenstelling, bijvoorbeeld wanneer contacten vaak wegvallen, relaties instabiel zijn of er geen duurzame betrokkenheid is. Soms zijn er wel mensen in het netwerk, maar kunnen zij onvoldoende steun of opvang bieden, omdat ze niet kunnen omgaan met de complexiteit van de situatie of de problematiek van de jongere.

Dit is er voor ons nodig om een kind of jongere aan te melden bij Hart&Huis:

- De jongere vraagt zelf naar een speelgezin of buddy en is bereid om zich erdoor te laten begeleiden.
- De biologische ouders of opvoedingsverantwoordelijken stemmen in met de inzet van een speelgezin of buddy.
- De aanmelder stemt in met de inzet van een speelgezin of buddy. Vooral als het verblijf een maatregel van een jeugdrechter is, hebben we de goedkeuring en samenwerking nodig van de jeugdrechter en de consulent van de sociale dienst. Als we de consulent goed informeren en betrekken in het proces, verloopt dat meestal vlot.
- Er is een zekere mate van stabiliteit in het leven van de jongere. Bij jongere kinderen verwachten we een stabiliteit van ongeveer 6 maanden, zodat het kind voldoende mentale ruimte heeft om zich ervoor open te stellen en een nieuwe relatie aan te gaan. Dat betekent dat het kind bijvoorbeeld op dezelfde plek blijft wonen, geen psychiatrische opname heeft en er geen grote veranderingen zijn in contacten met het gezin of de context. Die periode is belangrijk omdat een stabiele basis nodig is om een nieuwe relatie op te bouwen en te laten groeien. Bij oudere jongeren hanteren we de termijn minder strikt, maar maken we een inschatting of de situatie voldoende stabiel is. Wanneer er te veel veranderingen zijn, zoals net alleen gaan wonen, een psychiatrische opname of een recent contactherstel met een ouder, stellen we de opstart van Hart&Huis tijdelijk uit.

We hanteren deze contra-indicaties:

- Bij een uitgesproken kindproblematiek waar nog niet voldoende duidelijkheid is over welke aanpak het kind nodig heeft. Er zijn bijvoorbeeld gedragsproblemen, psychiatrische problematieken of agressie.
- Bij een kindproblematiek die moeilijk hanteerbaar is in een gezinscontext, zoals drugproblematiek, suïcidedreiging of een uitgesproken hechtingsproblematiek waarbij de dynamieken te hard op de voorgrond staan.
- Er is geen vraag of motivatie bij het kind of de jongere. Als we inschatten dat het toch ondersteunend of verrijkend zou kunnen werken, zullen we hen hierin begeleiden en hen proberen te motiveren. Vaak zijn ze bang voor het onbekende of om opnieuw afgewezen te worden. We begeleiden hen door hen te informeren en gerust te stellen.
- De biologische ouders of opvoedingsverantwoordelijken gaan niet akkoord. Zij worden altijd betrokken en geïnformeerd in het hele proces. Wanneer zij niet akkoord gaan, geven we niet meteen op, maar gaan we actief op zoek hoe we hen kunnen motiveren. Vaak ligt de oorzaak in wantrouwen of angst over hun eigen positie als ouder. We begeleiden hen en proberen hen gerust te stellen. Wanneer het wantrouwen te groot blijft, bijvoorbeeld door een zware persoonlijke voorgeschiedenis of psychiatrische problematiek, gaan we niet doordrijven. Vooral bij kleinere kinderen en wanneer het kind erg loyaal is naar de ouders, is hun akkoord essentieel voor een kans op slagen. Bij jongeren en jongvolwassenen, of wanneer er nauwelijks contact met de ouder(s) is, kunnen we in uitzonderlijke situaties besluiten om toch verder te gaan zonder expliciete toestemming van de ouder. Dat doen we altijd op basis van een zorgvuldige inschatting van wat in het belang van de jongere is. Bijvoorbeeld wanneer een ouder al lange tijd geen contact meer heeft gehad met de jongere of wanneer de ouders geen actieve verantwoordelijkheid of rol meer opnemen.

- Er zijn beperkingen bij de ouders of opvoedingsverantwoordelijken: als bijvoorbeeld een psychiatrische problematiek dermate op de voorgrond staat dat die de samenwerking met de contextbegeleider bemoeilijkt, zal de stap naar Hart&Huis mogelijk ook te groot zijn.
- Als de jongere voldoende eigen netwerk heeft. We gaan dat netwerk dan eerder versterken en verduurzamen.
- Aspecten zoals moedertaal, culturele achtergrond of religieuze overtuiging vormen geen contra-indicatie voor de aanmelding voor Hart&Huis. Wanneer dergelijke factoren relevant zijn, worden ze wel meegenomen in de matching.

Om een voldoende goede inschatting te maken of een jongere in aanmerking kan komen voor Hart&Huis, is het nodig dat de betrokken begeleider een goed beeld heeft van het functioneren en de gezinssituatie. Vandaar dat we dat pas doen als de jongere minimaal 6 maanden in begeleiding is in de Wiekslag, of dat nu in de thuiscontext of in de leefgroep is. Als een begeleider een aanmelding doet van een jongere bij het Hart&Huis-team, krijgt die een aantal vragen om verder over te spreken en uit te klaren met de jongere en het netwerk. Op basis van de antwoorden op die vragen maakt het Hart&Huis-team de inschatting of het kind in aanmerking komt voor Hart&Huis. *(zie verder bij 2.5 Opbouw van de praktijk)*

Sinds we gestart zijn met Hart&Huis zijn er 3 van de 15 aangemelde jongeren niet weerhouden. Er was onvoldoende stabiliteit in hun leven en in hun toekomstperspectief, er kwam een opname in een psychiatrisch ziekenhuis aan, of de problematiek was te complex.

Voorbeeld 1: 2 speelgezinnen voor 2 meisjes

Voor een eenoudergezin met een moeder met een zoon en 2 dochters van 9 en 3 jaar, werden 2 afzonderlijke speelgezinnen geïnstalleerd – een voor elke dochter. Dat deden we op expliciete vraag van de moeder, omdat de kinderen vooral rust en exclusieve aandacht nodig hadden, wat de moeder op dat moment niet voldoende kon bieden. Om de 2 weken brengen zij een dag door bij hun speelgezin, wat hen de kans geeft om los van elkaar nieuwe gezinservaringen op te doen. Het betekent voor de moeder een belangrijke ondersteuning: op die dagen kan zij op bezoek gaan bij haar zoon, die een handicap heeft en in een voorziening verblijft. Ze kan dan een-op-eenaandacht voor hem hebben. Er ontstond een fijne samenwerking tussen de moeder en de speelgezinnen, wat belangrijk is voor de meisjes: zij ervaren dat afspraken consequent worden nageleefd, bijvoorbeeld rond het gebruik van de tablet of het leegeten van het bord. De speelgezinnen bieden niet alleen warmte, maar ook nieuwe kansen. De meisjes ontdekken activiteiten en ervaringen die zij met hun moeder niet zouden meemaken, zoals uitstapjes, activiteiten en sociale contacten.

Voorbeeld 2: De belangrijke rol van de biologische ouder

Voor een jongen van 8 jaar werd een speelgezin geïnstalleerd in een periode waarin zijn moeder gedurende een aantal maanden was opgenomen vanwege een psychose. Hij bracht op dat moment alle weekends en vakanties door in de leefgroep. Door de opname van de moeder werd des te meer duidelijk dat er geen verder perspectief was. Er was niemand in zijn netwerk beschikbaar om hem op te vangen. We konden niet wachten om de opstart met de moeder te bespreken en haar goedkeuring te vragen. Na grondige overweging en de toestemming van de jeugdrechter, werd het speelgezin opgestart om hem een plek van warmte en stabiliteit te bieden. Toen de moeder maanden later aan de beterhand was, gingen we met haar in gesprek. In eerste instantie reageerde zij boos en verdrietig, maar door geduldig te luisteren en zorgvuldig uit te leggen waarom die stap nodig was, groeide het begrip. We benadrukten wat het speelgezin voor haar zoon betekende en hoe zij haar rol als moeder kon blijven opnemen. Door die aanpak kon het vertrouwen groeien en zette ze kleine stappen in de richting van aanvaarding. Nu is ze dankbaar voor de warme gezinsmomenten die hij in het speelgezin kan ervaren.

2.3 Wat wil je bereiken: doelen

A. Hoofddoel Hart&Huis

Hart&Huis wil het netwerk van kinderen, jongeren en jongvolwassenen verbreden door hen te verbinden met warme en betrouwbare speelgezinnen of buddy's. We willen hen een plek bieden waar zij zich veilig en graag gezien voelen, waar ze rust ervaren en zichzelf mogen zijn. We streven naar een langdurige band, die standhoudt wanneer het moeilijk wordt en wanneer de hulpverlening stopt. Die duurzame verbondenheid vormt de basis voor herstel, veerkracht en positieve ontwikkeling.

B. Subdoelen en beoogde effecten

Subdoel 1 – Basisveiligheid en vertrouwen bij het kind versterken

Binnen de eerste 6 maanden na de opstart ervaart minstens 80% van de kinderen/jongeren het contact met het speelgezin / de buddy als voorspelbaar en veilig.

Beoogd effect:

Kinderen en jongeren ervaren nabijheid als veilig en voorspelbaar en bouwen stap voor stap basisvertrouwen op in volwassenen. Ze kunnen aangeven wat ze nodig hebben en blijven betrokken in het contact met het speelgezin of de buddy, waardoor de relatie langzaam kan groeien.

Subdoel 2 – Draagkracht en handelingszekerheid van speelgezinnen en buddy's verhogen

Binnen de eerste 3 maanden voelt minstens 90% van de speelgezinnen en buddy's zich voldoende voorbereid en ondersteund om om te gaan met complex en wisselend gedrag.

Beoogd effect:

Speelgezinnen en buddy's voelen zich competent om met complex, wisselend of grensoverschrijdend gedrag om te gaan. Dat vergroot hun volharding bij spanningen en voorkomt dat zij gedrag persoonlijk nemen of afhaken.

Subdoel 3 – Relatiebreuken voorkomen (breakdowns)

Tijdens het traject blijft minstens 90% van de matchings een actief contact nadat de begeleiding is afgerond of de jongere 18 jaar is geworden.

Beoogd effect:

De relatie van het kind / de jongere met het speelgezin / de buddy is voldoende stabiel en blijft langere tijd bestaan. Dat geeft kinderen de kans om vertrouwen in relaties op te bouwen en nabijheid te ervaren als betrouwbaar en blijvend.

Subdoel 4 – Loyaliteitsconflicten vermijden

Binnen 6 maanden na de opstart zijn voor 100% van de trajecten duidelijke afspraken gemaakt rond rollen, verwachtingen en communicatie tussen alle betrokken partijen.

Beoogd effect:

Relaties met speelgezin/buddy en ouders kunnen naast elkaar bestaan zonder elkaar te ondermijnen. Kinderen krijgen ruimte om contact te onderhouden met zowel het speelgezin of de buddy als met hun biologische netwerk.

Subdoel 5 – Ouderlijke erkenning en netwerkafstemming versterken

Biologische ouders voelen zich binnen de eerste 6 maanden erkend in hun rol en geïnformeerd over het traject in minstens 80% van de begeleidingen.

Beoogd effect:

Biologische ouders voelen zich erkend in hun ouderschap, wat ervoor zorgt dat ze geen weerstand of wantrouwen hebben. Daardoor ontstaat meer bereidheid tot samenwerking en een consistentere, ondersteunende netwerk rond het kind.

We volgen die doelen op via:

- de registratie van contactmomenten (frequentie, duur, inhoud)
- een korte informele bevraging bij kinderen/jongeren en speelgezinnen/buddy's tijdens begeleidingsgesprekken
- reflectie op signalen en trends die begeleiders oppikken in de begeleidingen en de samenkomsten met de speelgezinnen en buddy's, die worden samengebracht op een teamvergadering.

Zie 4.2 Kwaliteitsbewaking voor meer info over hoe we de indicatoren opvolgen en evalueren.

2.4 Uitgangspunten van je praktijk

De praktijk van Hart&Huis vertrekt vanuit een aantal overtuigingen en waarden die richting geven aan ons handelen. Dit zijn de fundamenten waarop we onze werking bouwen:

- **We vertrekken vanuit het recht van elk kind op een stabiele en relationeel betekenisvolle leefcontext.**

De visie van de Wiekslag is dat elk kind bij voorkeur opgroeit in een gezin, omdat dat de meeste ontwikkelingskansen biedt. We onderzoeken daarom altijd eerst wat er mogelijk is in het eigen gezin. Als er daarin geen perspectief is, zoeken we uit wat er mogelijk is binnen de ruimere familiecontext of het bredere netwerk. Als er mogelijkheden zijn, gaan we die onderzoeken en inzetten. Wanneer er geen mogelijkheid is in het eigen gezin of netwerk krijgt een pleeggezin de voorkeur boven residentiële opvang.

Die visie sluit aan bij het uitgangspunt van het agentschap Opgroeien dat stelt dat elk kind recht heeft op een thuis en het liefst opgroeit in een gezinscontext die liefdevol, veilig en stabiel is (agentschap Opgroeien, 2024). De jeugdhulp ziet gezinsgericht werken en het natuurlijke netwerk versterken als prioriteiten om de leefwereld van kinderen te verbreden en langdurige, betekenisvolle relaties te waarborgen.

- **We vertrekken vanuit de noden van de jongere en volgen het tempo van de jongere.**
De noden, de beleving en het tempo van de jongere vormen het vertrekpunt tijdens het traject. Van bij de matching staat wat de jongere nodig heeft voorop, en ook in de verdere begeleiding blijven we daarop afstemmen. Beslissingen over het contact, de frequentie en de invulling nemen we in de eerste plaats op basis van wat voor de jongere ondersteunend en nodig is. Veiligheid, vertrouwen en relatieopbouw vragen rust, ruimte en goede afstemming.
- **We erkennen en versterken de rol van speelgezinnen en buddy's als betekenisvolle partners.**
Hart&Huis vertrekt vanuit een waarderende en krachtgerichte houding ten aanzien van speelgezinnen en buddy's. We zien hen niet als hulpverleners, maar als betrokken volwassenen die vanuit vrijwillig engagement een betekenisvolle rol opnemen in het leven van een kind, jongere of jongvolwassene. Hun nabijheid, beschikbaarheid en bereidheid om vol te houden vormen een belangrijke aanvulling op professionele begeleiding.
- **De begeleiding vanuit de Wiekslag is nabij, beschikbaar en aanklappend.**
We zijn actief aanwezig in het traject van kinderen, jongeren, speelgezinnen en buddy's en bouwen aan een relatie waarin mensen zich gedragen en ondersteund voelen. We zorgen voor een continue aanwezigheid, nemen initiatief in contact en blijven afgestemd op wat er nodig is. Door nabij te blijven en betrokken te handelen, creëren we een gevoel van veiligheid en betrouwbaarheid, waardoor relaties kunnen groeien en verder vorm krijgen.

2.5 Opbouw van je praktijk

Voorbeeld 3: Een jongen die in de leefgroep verblijft, gaat naar een speelgezin

Een jongen van 8 jaar verbleef al 2 jaar in leefgroep Sprankel zonder perspectief op terugkeer naar zijn ouders. We zochten een speelgezin dat hem aandacht, rust én actieve momenten kon bieden. Omdat hij sociaal was en makkelijk contact maakte, kwam een gezin met kinderen in aanmerking. Hij werd gematcht met een gezin met 2 zonen, waarin hij de middelste zou zijn. Na de profielvoorstelling zei het gezin volmondig "ja". De jongen kreeg een foto van het gezin en hun hond te zien, zodat hij zich al een beeld kon vormen.

De kennismaking verliep stap voor stap: eerst een bezoek van de ouders in de leefgroep, daarna een tweede bezoek mét hun kinderen. Het ijs was snel gebroken en de 3 jongens speelden samen. Vervolgens volgden 2 begeleide activiteiten buiten de leefgroep, en daarna een eerste bezoek in het huis van het speelgezin, telkens met zijn begeleider erbij. Die aanwezigheid gaf hem vertrouwen om rustig te verkennen.

Na die fase besprak de begeleider met zowel de jongen als het gezin wat voor hen belangrijk was. De bezoeken werden verder opgebouwd: eerst halve dagen, dan hele dagen, daarna weekends. Vandaag gaat hij twee weekends per maand en grote delen van de vakantie naar het speelgezin.

In het begin ondersteunde zijn begeleider voor en na elk bezoek met regelmatige huisbezoeken. Tot op heden blijven de Hart&Huis-begeleider én de contextbegeleider betrokken: ze gaan samen op huisbezoek, luisteren hoe het gaat en geven samen de begeleiding van de jongen en het gezin vorm.

2.5.1 Fasering van de werking

De praktijk van Hart&Huis is opgebouwd rond een aantal duidelijke stappen die samen zorgen voor een zorgzame en doordachte werking. In de Wiekslag staat het Hart&Huis-team in voor de selectie en begeleiding van de speelgezinnen en buddy's. Meestal kennen zij de jongeren niet die worden aangemeld. De Hart&Huis-begeleider en de contextbegeleider van het gezin geven de begeleiding samen vorm. Meer over de taakverdeling staat beschreven in 4.2 Kwaliteitsbewaking.

2.5.1.1 Aanmelding van een jongere

Als een team binnen de Wiekslag overweegt om een jongere aan te melden bij Hart&Huis, neemt de contextbegeleider daarvoor contact op met de Hart&Huis-coördinator. Die stelt vragen om de aanmelding te kunnen inschatten en coacht de begeleider om voldoende informatie te verzamelen voor een juiste aanmelding. Het is de bedoeling dat de contextbegeleider zelf met de jongere en het gezin spreekt over de vragen en daarnaast andere hulpverleners consulteert voor de nodige antwoorden om op die manier een zo uitgebreid mogelijk beeld te krijgen. Als er een psycholoog, psychiater of andere hulpverlener betrokken is, wordt die zeker geconsulteerd. We vragen om ons te helpen om een zo juist mogelijk beeld van de jongere te krijgen. Als de begeleider alle nodige informatie heeft, bespreekt het Hart&Huis-team de aanmelding. De informatie die nodig is voor een aanmelding staat in 'Bijlage 1: Vragen bij aanmelding van een kind of jongere'. Als de contextbegeleider de nodige antwoorden op de vragen heeft verzameld, komt die de aanmelding bij het Hart&Huis-team verhelderen.

Als we voldoende informatie hebben en het team inschat dat de jongere er klaar voor is, is de aanmelding een feit en gaan we op zoek naar een match met een speelgezin of buddy. De Hart&Huis-begeleider maakt samen met de contextbegeleider een profielvoorstelling (zie 1.5), waarin we de jongere beschrijven en daarbij heel transparant, open en eerlijk zijn en de moeilijkheden en uitdagingen niet verbloemen. We hanteren deze leidraad:

- voorstelling van de jongere met leeftijd, krachten, interesses, hobby's ...
- informatie over hoelang de jongere in de leefgroep verblijft of contextbegeleiding krijgt en welke andere hulpverlening er eerder geweest is
- de reden waarom de jongere in de leefgroep verblijft en waarom die nu niet of maar beperkt naar huis of naar het netwerk kan
- welke triggers en stressoren de jongere heeft in het dagelijkse leven en welke handvatten de jongere heeft om ermee om te gaan
- welke krachten en aandachtspunten er zijn op deze vlakken:
 - algemene beschrijving aan de hand van voorbeelden, over volgende punten:
 - cognitieve ontwikkeling
 - relationeel functioneren en ontwikkeling van de gehechtheid

- schaal voor emotionele ontwikkeling (SEO)
- seksuele ontwikkeling
- spelontwikkeling en interesses (hobby's)
- bijzondere gedragskenmerken
- wat de jongere nodig heeft bij een speelgezin of bij een buddy.

Bij jongeren of jongvolwassenen maken we hun profielvoorstelling samen met hen op. We vragen hen wat voor hen belangrijk is en waar we rekening mee moeten houden in onze zoektocht naar een gezin of een buddy. Zo kan het zijn dat ze een voorkeur hebben voor een gezin met kinderen of juist voor een alleenstaande buddy.

2.5.1.2 Infoavonden voor kandidaat-speelgezinnen en -buddy's

We organiseren een twee- tot drietal keer per jaar een infoavond voor geïnteresseerde speelgezinnen. We doen de bekendmaking via sociale media en via mond-tot-mondreclame. Op de infoavond geven we de kandidaten informatie over de Hart&Huis-werking. We stellen de Wiekslag voor en geven uitleg over hoe we tot Hart&Huis gekomen zijn. We schetsen de verschillende stappen van de selectieprocedure en vertellen hen hoe we de begeleiding opvatten als ze geselecteerd en gematcht zijn. We benadrukken dat open communicatie en transparantie belangrijk zijn. Verder vertellen we over welke jongeren het gaat en hoe zij getekend kunnen zijn door trauma's die ze hebben meegemaakt en de rugzak die ze meedragen. We spreken over welke impact het op hun gezin en op hun leven kan hebben. We vinden het belangrijk om hen een realistisch beeld te schetsen over hoe ernstig en groot hun engagement is vooraleer ze beslissen om zich kandidaat te stellen.

Voor sommige kandidaat-speelgezinnen en buddy's kan die informatie confronterend zijn, waardoor zij na een infoavond beslissen om zich niet kandidaat te stellen. Dat vinden we niet erg: het is belangrijk dat geïnteresseerden een realistisch en correct beeld krijgen van de ernst en complexiteit van de problematieken van de kinderen en jongeren. Zo voorkomen we dat verwachtingen te rooskleurig zijn en teleurstelling ontstaat tijdens het traject.

Een goed geïnformeerde keuze vergroot de kans op een duurzaam engagement en een positieve ervaring voor zowel het gezin als de jongere.

Na de infoavond bezorgen we hen het administratief invulblad en vragen hen om dat terug te mailen als ze zich kandidaat willen stellen. (*Zie bijlage 2*)

Geïnteresseerden moeten de infoavond gevolgd hebben, alvorens ze zich kandidaat kunnen stellen. Als ze niet naar de infoavond kunnen komen, brengen we de info van de infoavond in een gesprek met hen apart.

Sinds de start in 2022 hebben we 7 infoavonden georganiseerd. Daar kwamen ongeveer 40 geïnteresseerde speelgezinnen en buddy's naartoe. Van die groep hebben 25 zich kandidaat gesteld. Gedurende de jaren hebben we 5 gezinnen of buddy's niet weerhouden tijdens de selectie omdat ze niet voldoende stabiel functioneerden of omdat er zorgen waren over de veiligheid en stabiliteit die zij konden bieden.

Er zijn dus 20 gezinnen en buddy's geselecteerd. Daarvan zijn er 12 actief en 8 wachten nog op een gepaste match met een kind of jongere.

2.5.1.3 Screening en selectie

De procedure van screening en selectie hebben we grotendeels van Pleegzorg Vlaanderen overgenomen. Onze procedure is even intensief en omvangrijk als bij pleegzorg, omdat we vanuit de Wiekslag ook een grote verantwoordelijkheid hebben als we een kind of jongere aan een door ons aangebrachte volwassene toevertrouwen. Om eenvormigheid te bewaren, hebben we ook de termen screening, selectie, genogramgesprek, matching, profielvoorstelling ... van Pleegzorg overgenomen. Daarnaast kiezen we bewust voor een intensief en uitgebreid selectietraject. Op die manier blijft het voor een speelgezin dat later wil doorstromen naar ondersteunende pleegzorg (OP) mogelijk om bij Pleegzorg verder te gaan met een verkort en aangepast selectietraject.

2 medewerkers van het Hart&Huis-team voeren het volledige screeningstraject uit: een begeleider en de coördinator. We volgen de leidraad voor de selectiegesprekken (*zie bijlage 3*). De coördinator leidt elk gesprek. De begeleider vult aan en maakt een uitgebreid en feitelijk verslag van het gesprek.

Bij de selectie van een speelgezin voeren we de gesprekken met de beide ouders en een gezinsgesprek met de kinderen. Er vindt minstens 1 gesprek plaats bij het gezin thuis, zodat we de woonomgeving kunnen zien. De andere gesprekken hebben plaats op onze dienst. Bij de selectie van een buddy doen we de gesprekken alleen met die persoon. Afhankelijk van wat de buddy van plan is om te gaan doen met de jongere, plannen we een gesprek bij de buddy thuis, zodat we ook met de andere gezinsleden kunnen kennismaken. Maar bijvoorbeeld bij een buddy die veraf woonde, maar wel in de buurt van onze leefgroepen werkt, hebben we telkens op de dienst afgesproken. Die buddy wilde de jongere vooral komen halen uit de leefgroep voor een activiteit, maar niet in zijn gezin laten komen.

De selectieprocedure houdt in:

- **Kennismakingsgesprek**

Tijdens het kennismakingsgesprek blikken we terug op de infoavond. Bracht de info wat men verwachtte? Zijn er bijkomende vragen of was er iets niet duidelijk? Bij de selectie van een speelgezin met 2 ouders, waarbij er maar 1 van beiden aanwezig was op de infoavond, overlopen we de presentatie tijdens het kennismakingsgesprek nog eens voor de andere ouder. We polsen tijdens dat gesprek ook naar de motivatie voor kandidaatstelling als speelgezin of buddy. We vragen aan het gezin of de buddy om mee te werken in een open communicatie en leggen hen uit dat dat nodig is voor ons om een juiste selectie te maken en om verder goed samen te werken. Ten slotte leggen we de selectieprocedure nog eens duidelijk uit en leggen we de data voor de volgende gesprekken vast.

- **Genogramgesprekken (*leidraad zie bijlage 3*)**

In 2 genogramgesprekken is het de bedoeling om familiebanden, relaties en belangrijke gebeurtenissen in het leven van de buddy of het gezin in kaart te brengen. De vragen zijn zo opgesteld dat we kunnen inschatten in welke mate een gezin of buddy traumasensitief kan handelen en hoe zij vanuit een basishouding van 'nieuwe autoriteit' omgaan met kinderen en jongeren. We kijken daarbij onder meer naar hun sensitiviteit voor stress- en traumasignalen, hun vermogen om nabijheid en begrenzing te combineren en hoe ze verbinding houden in uitdagende situaties.

Het **eerste genogramgesprek** is een verdiepend gesprek en richt zich op de achtergrond van de buddy of het gezin. We doen dat met Duplo: we laten hun eigen gezin uitzetten aan de hand van de popjes om zicht te krijgen op hun eigen verleden en netwerk. We stellen vragen om een beeld te krijgen over hun eigen gezin van herkomst, belangrijke levenservaringen, waarden en normen die ze hebben meegekregen ...

Tijdens het **tweede genogramgesprek** gaan we dieper in op wat er in het eerste gesprek besproken werd en op hoe ze het contact met een jongere concreet zien. Tijdens dat gesprek werken we met casussen: we vertellen een voorbeeldsituatie en stellen dan de vraag hoe ze daarmee zouden omgaan. Dat doen we vooral om zicht te krijgen op hun opvoedingsvaardigheden, hun reflectievermogen en de manier waarop zij handelen in onverwachte situaties, met aandacht voor emotionele veiligheid en geweldloos begrenzen. Daarnaast spreken we over het delen van ouderschap, met name over hoe ze zullen afstemmen op de biologische ouders en hen een plaats zien te geven als ze zich aan een kind gaan verbinden. We onderzoeken hoe ze, vanuit respect voor de ouder-kindrelatie, samenwerking en verbondenheid met ouders kunnen bewaren. Enkele voorbeelden van casussen: Wat doe je als een jongere ongepast gedrag stelt, zoals op je schoot komen zitten? Hoe ga je om met het aantrek- en afstootgedrag van een jongere? Wat als het kind iets kapotmaakt dat voor jou (of je kind) belangrijk is? Wat als de jongere vraagt om alcohol te drinken? Wat als een kind negatief spreekt over de eigen ouders en na het geplande bezoek niet terug naar huis wil?...

Die gesprekken zijn verdiepend en concretiserend om het gezin zo goed mogelijk te leren kennen. We willen zicht krijgen op de mogelijkheden en uitdagingen van het gezin. We willen met grote zorgvuldigheid en aandacht inschatten of het gezin geschikt is om voldoende voor een kind te betekenen. We gaan na wat zij vooral kunnen bieden, om daar de matching op af te stemmen.

Tussen het eerste en het tweede genogramgesprek, bespreken we het proces van de selectie met het Hart&Huis-team. We laten het tussentijdse verslag nalezen door de teamleden en bespreken waar we nog dieper op in moeten gaan of welke informatie ontbreekt om een beslissing te nemen. We doen dat tussentijds, om te voorkomen dat we de hele selectie doorlopen als we tijdens de selectie al ernstige bedenkingen hadden. We willen met zorg en respect omgaan met de informatie die gezinnen ons geven in de loop van de selectieprocedure.

- **Gezinsgesprek met alle gezinsleden**

Als het gaat over een gezin met kinderen, zal er een gezinsgesprek plaatsvinden. We bespreken daarin het woord-en-beeldverhaal (*zie bijlage 6*) om op een heldere en duidelijke manier aan kinderen uit te leggen waarom we een speelgezin zoeken voor kinderen die in begeleiding zijn bij de Wiekslag.

We spreken met de kinderen over de gezinssituatie. We vragen bijvoorbeeld om hun mama of papa te omschrijven en hoe zij de komst van het speelkind zien. We stellen gerichte vragen om een zicht te krijgen op hoe zij met de situatie zullen omgaan.

- **Referentiepersonen contacteren**

In de Wiekslag werken we netwerkgericht en ook binnen de Hart&Huis-werking is dat niet anders. We willen ons ervan verzekeren dat het speelgezin of de buddy omringd wordt met mensen die op de hoogte zijn van hun interesse als speelgezin of buddy en dat het gezin kan terugvallen op hun netwerk.

We contacteren telefonisch 2 personen van hun netwerk en stellen hen een aantal vragen om een goed zicht te krijgen: Zien zij mogelijkheden als speelgezin of buddy? Welke sterktes en mogelijke valkuilen zijn er? Kan het speelgezin of de buddy op hen rekenen voor steun? ...

- **Bespreking Hart&Huis-team met screeningsbeslissing**

- De begeleider die de screening doet, werkt het verslag op voorhand af.
- De teamleden lezen het verslag ter voorbereiding van de teamvergadering.
- Iedereen noteert de score voor zichzelf op de schaalvraag:
0 = duidelijk niet geschikt als speelgezin of buddy
10 = ideaal als speelgezin of buddy
Iedereen licht de eigen score toe aan het team, met deze bijvragen:
Wat maakt dat je een ... als score geeft en niet lager? Wat zijn de krachten van dit gezin / deze buddy?
Wat maakt dat je geen hogere score geeft? Wat zijn de bezorgdheden?
Eerst komen de teamleden aan bod die het gezin niet kennen, daarna de teamleden die de screening gedaan hebben.
- Conclusie van het hele team, mogelijkheden:
 - * positief gescreend
 - * positief gescreend met extra aandachtspunten: we bespreken die met het gezin en nemen de informatie mee bij de matching. Bijvoorbeeld als we denken dat een gezin beter alleen een kind van jongere leeftijd zou opvangen of als we een bepaalde problematiek willen uitsluiten omdat we de match met het gezin niet gepast vinden.
 - * twijfel: we stellen extra vragen op en plannen een bijkomend gesprek met het gezin om ze te bespreken. Daarna komt het verslag met de aanvulling opnieuw bij het Hart&Huis-team.
 - * negatief gescreend: we maken afspraken over wie de boodschap aan het gezin geeft en op welke manier.

- **Terugkoppelingsgesprek**

We bespreken de beslissing van het team met het gezin of de buddy in een terugkoppelingsgesprek. Bij een negatieve screening leggen we uit waarom we die beslissing hebben genomen. We gaan daarover transparant en respectvol in gesprek. Tegelijk doen we dat zorgzaam en verbindend door appreciatie uit te drukken voor hun engagement.

- **Verslaggeving**

De begeleider maakt van elk gesprek een letterlijk verslag van wat het gezin of de buddy heeft verteld. We zorgen voor uitgebreide verslaggeving, zodat er geen informatie verloren gaat. Ze worden op voorhand geïnformeerd over die uitgebreide verslaggeving en kunnen tijdens het traject op elk moment opvragen wat we over hen hebben genoteerd.

Achteraf bundelen we alle info in een uitgebreid verslag, dat we hen bezorgen en waarop ze nog opmerkingen of aanvullingen kunnen doen.

Die uitgebreide verslaggeving heeft een voordeel als het speelgezin na een tijd de vraag stelt om door te stromen naar ondersteunende pleegzorg (OP). Als een speelgezin na een tijd OP-gezin wil worden, doorlopen ze een screening ter attestering door Pleegzorg. Dan worden zij gezien als netwerk: ze volgen een korter screeningstraject en hoeven niet deel te nemen aan de vormingsavonden. Op basis van ons eindverslag bekijkt Pleegzorg hoe hun selectie zal verlopen. Dat zal een aangepaste selectie zijn, omdat we binnen Hart&Huis al uitgebreid gescreend hebben.

2.5.1.4 Matching

De matching tussen de jongere en het speelgezin of de buddy is van cruciaal belang voor het welslagen van het traject. We vertrekken altijd vanuit de specifieke noden van het kind of de jongere. Door die noden zorgvuldig in kaart te brengen, kunnen we gericht zoeken naar een speelgezin of buddy die er passend mee kan omgaan. Een zorgvuldige en weloverwogen matching vermindert het risico op een breuk in de samenwerking aanzienlijk en vergroot de kans op een positieve en stabiele relatie. Daarbij gaat het niet alleen over praktische overeenkomsten, zoals woonplaats, culturele achtergrond of overeenkomstige interesses, maar vooral om emotionele en relationele afstemming tussen kind en gezinsomgeving. (ADOC, Nederlands Jeugdinstituut & Gezinspiratieplein, 2014)

Het Hart&Huis-team bespreekt zowel de aanmeldingen van de kinderen als de profielen van de geselecteerde speelgezinnen grondig. Op basis van die informatie maken we een doordachte match. We bespreken eerst het kind en welke nood er precies is. Dan onderzoeken we welke buddy of gezin hierop het best kan aansluiten. We beargumenteren waarom een bepaalde buddy of gezin en kind goed bij elkaar passen. Daarbij kijken we onder meer naar de sterktes die het traject positief kunnen ondersteunen, de mogelijke valkuilen die we verwachten en welke extra ondersteuning het gezin nodig zal hebben.

2.5.1.5 Profielvoorstelling en instemming

Na de matching door het team stellen we de jongere voor aan het speelgezin of de buddy aan de hand van de profielvoorstelling (*zie bijlage 4*).

De begeleider maakt de profielvoorstelling van een kind zelf op. Bij jongeren stemmen we af op hun voorkeur: als zij dat willen, maken we de voorstelling samen op, of nemen we bepaalde onderdelen samen met hen door. Bij jongvolwassenen laten we hen de voorstelling zelf maken. We coachen hen daarbij om die zo volledig mogelijk te maken.

De bedoeling van de profielvoorstelling is ervoor zorgen dat speelgezinnen en buddy's voldoende informatie over de jongere krijgen vooraleer ze een beslissing nemen. We kiezen ervoor om de beschrijving zo eerlijk mogelijk te maken. We beschrijven ook uitdagingen en moeilijkheden van de jongere, zodat gezinnen en buddy's weloverwogen kiezen of ze het engagement aangaan. Dat doen we uit zorg voor de jongeren, maar ook uit zorg voor de gezinnen en de buddy's. Typische zaken over de jongere of zaken die het contact met een speelgezin of buddy kunnen beïnvloeden, bespreken we op voorhand. Bijvoorbeeld dat het kind erg extravert is of bepaalde triggers die relevant zijn.

We gaan daarbij zorgvuldig om met informatie over de jongere. Details die niet relevant zijn, laten we achterwege om de privacy van de jongere te respecteren. We delen alleen informatie die nodig is voor een speelgezin of buddy om een weloverwogen beslissing te maken.

Als de profielvoorstelling is gemaakt, gaat de contextbegeleider met de Hart&Huis-begeleider die voorstellen aan het gezin of de buddy. In die fase van het proces gaan we temporiseren. We zien vaak enthousiasme, maar bouwen telkens een week bedenktijd in. Dat is nodig om de info goed te laten doordringen en goed te kunnen inschatten of de jongere binnen hun gezin en leven zal passen. Na een week gaan we opnieuw in gesprek. Dan kunnen ze ons nog extra vragen stellen. Als ze beslissen om ermee verder te gaan, vertellen we hen in dat gesprek de naam van het kind en tonen we een foto.

Daarna maken we een afsprakennota (*zie bijlage 5*) op, die het speelgezin of de buddy ondertekent en die we in het dossier bewaren. Die houdt in dat het speelgezin akkoord gaat met het beroepsgeheim, meer bepaald de vertrouwelijkheid van de info over het kind. Die nota officialiseert het langdurige engagement dat het speelgezin aangaat.

2.5.1.6 Voorbereiding van de jongere en ouders

Als we zeker weten dat het gezin het engagement zal aangaan, brengen we de jongere en de ouders op de hoogte dat er een gezin is gevonden. Bij kleinere kinderen doen we dat aan de hand van een woord-en-beeldverhaal (*zie bijlage 7*). Dat is een verhaal in woord en beeld dat uitlegt waarom er een speelgezin werd gezocht, wie het gezin is en hoe de kennismaking zal verlopen.

We bereiden de kennismaking voor met de jongere en de ouders. We bespreken hoe we het best kunnen omgaan met spanning en erkennen dat het normaal is dat ze daarvoor wat zenuwachtig zijn.

2.5.1.7 Kennismaking

Bij voorkeur is er eerst een ontmoeting tussen de biologische ouders en het speelgezin, om verbinding te maken met elkaar en vertrouwen te creëren. In sommige gevallen hebben biologische ouders daar geen behoefte aan en bekijken we wat er nodig is voor een goede samenwerking. Pas daarna organiseren we een kennismaking tussen de jongere en de buddy of het speelgezin. We zorgen ervoor dat dat zo spontaan en warm als mogelijk kan verlopen.

De eerste contacten organiseren we op een plek die comfortabel is voor het kind en het gezin. Dat kan in de leefgroep zijn, in een speeltuin of in een lokaal in de Wiekslag. In elk geval is het met de begeleider die het dichtst bij de jongere staat, zodat het voor de jongere het meest comfortabel is. Na de eerste contacten worden er korte activiteiten/uitstapjes georganiseerd waarbij, zeker in het begin, de begeleider aanwezig is.

Zodra de contacten voor zowel de jongere als het gezin goed aanvoelen, kunnen de bezoeken bij het speelgezin thuis plaatsvinden. In het begin zal de begeleider ook daar een ondersteunende en aanwezige rol spelen. De opbouw van die contacten is erg afhankelijk van de leeftijd en de nood van de jongere. Bij kleinere kinderen zal de begeleider een aantal bezoeken mee begeleiden. Bij een jongvolwassene zal de begeleider afstemmen op wat die nodig heeft. Meestal zijn bij een jongvolwassene 1 of maximaal 2 contacten met aanwezigheid van de begeleider voldoende.

2.5.1.8 Intensieve begeleiding

De begeleiding door de Wiekslag is er voor het kind, de biologische ouders én het speelgezin of de buddy:

- Begeleiding van het kind: de kinderen die in de leefgroep verblijven, hebben vaak extra noden, zoals een traumaproblematiek, hechtingsstoornis, PTSS ... en zij hebben extra nood aan begeleiding bij de opstart van een speelgezin. Het gaat vooral over goede uitleg, gepaste kennismaking en een trage opbouw van het traject. De begeleiding blijft een belangrijke ondersteunende rol op zich nemen tijdens het hele traject.
- Begeleiding voor de biologische ouders: daarbij is het belangrijkste thema aanvaarding. De kans dat kinderen zich goed kunnen hechten in een speelgezin is een stuk groter als hun ouders daarvoor een zekere 'toestemming' geven. Daarom motiveren we ouders om het kind te steunen.
- Begeleiding voor het speelgezin of de buddy: we begeleiden hen in typische speelgezin-thema's, zoals omgaan met gedrag van het kind, impact op hun gezin, hechtingsproblematiek (aantrekken en afstoten) ... Die begeleiding is op maat van wat het gezin of de buddy nodig heeft en geven we vorm vanuit de visie van de Wiekslag, vanuit een basis van traumasensitief werken en 'nieuwe autoriteit'.

2.5.1.9 Samenkomsten voor de speelgezinnen en buddy's

We organiseren 3 keer per jaar een samenkomst voor de speelgezinnen en buddy's, gericht op ontmoeting en uitwisseling. We maken het gezellig met koffie en taart. We laten geregeld een vormingsthema aan bod komen dat speelt bij speelgezinnen, zoals informatie over trauma, omgaan met aantrekken en afstoten, de invloed van een kind op het speelgezin, uitwisselen van leuke activiteiten ...

Een keer per jaar organiseren we een Hart&Huis-dag, een tuinfeest voor alle jongeren en hun speelgezinnen en buddy's voor een gezellig samenzijn.

Voorbeeld 4: Een jongen van 19 jaar en zijn buddy

Voor een jongere van 19 jaar zochten we naar een buddy. De jongere had een zeer beperkt netwerk en gaf aan dat hij behoefte had aan een betekenisvol contact met een volwassene bij wie hij terechtkon voor ontspanning en verbinding. Na een zorgvuldige matching organiseerden we een kennismaking samen met de Hart&Huis-begeleidster en de individuele begeleidster. Tijdens die eerste ontmoeting ontstond meteen een natuurlijke klik tussen beiden. Na die kennismaking was het voor de volgende afspraken zowel voor de jongere als de buddy niet nodig dat er een begeleidster bij aanwezig was. Zij maakten zelfstandig afspraken, terwijl de begeleiding nabij bleef om het tempo te bewaken en waar nodig bij te sturen.

De relatie tussen de buddy en de jongere ontwikkelde zich snel tot een warme en betrouwbare band. De jongere ervaarde zijn buddy als een 'opafiguur', iemand bij wie hij zich veilig en gezien voelde. Tijdens een periode waarin de jongere in de psychiatrie was opgenomen, bleef de buddy aanwezig en ging hij wekelijks op bezoek. Die blijvende betrokkenheid heeft een grote impact gehad op de relatie, aangezien de jongere niet eerder had ervaren dat iemand onvoorwaardelijk bleef staan. Dat versterkte het onderlinge vertrouwen en de hechting.

Al na een klein halfjaar groeide bij beiden de wens om samen te wonen. De begeleiding ging bewust op de rem staan en koos voor een rustige, doordachte opbouw. Er werd eerst ingezet op het coachen en begeleiden van de buddy, onder andere via het werken met de principes van geweldloos verzet en het beeld van de vuurtoren: standvastig, nabij en richtinggevend. We werkten ook rond het leren geven van grenzen en maken van afspraken, bijvoorbeeld rond het opnemen van vrije tijd. Vandaag woont de jongere bij de buddy. De jongere komt er tot rust en vindt er een veilige haven. Hij verwoordt dat zelf treffend door zijn buddy te vergelijken met een kampvuur dat warmte en licht brengt in moeilijke momenten en bescherming biedt in het duister.

2.5.2 Taakverdeling in een begeleiding

De Hart&Huis-begeleider en de contextbegeleider vormen samen een tandem en geven de begeleiding vorm op maat van de jongere en het speelgezin of de buddy. **Hart&Huis-begeleiders** kennen vooral het speelgezin of de buddy goed, hebben hen mee gescreend en kennen de krachten en valkuilen. Ze beheersen ook de thema's goed die typisch zijn voor Hart&Huis, zoals hechting, effecten op het eigen gezin, teleurstelling en toch volhouden. Ze begeleiden het speelgezin of de buddy in de typische Hart&Huis-thema's. **Contextbegeleiders** kennen de jongere goed en kunnen vooral informatie geven over diens gedrag, moeilijkheden, uitdagingen, aanpak en dergelijke. Ze begeleiden de context van de jongere, waar de buddy of het speelgezin deel van uitmaken. Contextbegeleiders ondersteunen het speelgezin vooral op het vlak van planning van de contacten en rond specifieke vragen over de jongere. Ze blijven ook voor de jongere het aanspreekpunt voor alles wat met het speelgezin of de buddy te maken heeft.

Door middel van die verdeling in de begeleiding zorgen we ervoor dat het gezin voldoende ondersteuning krijgt. De intensiteit van de begeleiding stemmen we af in functie van de noden. We werken op maat en vraaggericht. In elk geval hebben we zeker om de 2 weken een contact via huisbezoek, telefoon of bericht met de speelgezinnen en buddy's.

Als een speelgezin doorgroeit naar een vorm van pleegzorg (*verschillende soorten zie hieronder bij 2.7*), bekijken we wie welk deel van de begeleiding zal opnemen, in overleg tussen de Hart&Huis-begeleider en de contextbegeleider.

2.6 Inhoud van het aanbod: concrete werkwijze, materialen en links

Deze materialen hebben we ontwikkeld:

- Vragen bij aanmelding van een jongere (*bijlage 1*)
- Aanmeldingsformulier waarmee een speelgezin of buddy zich aanmeldt en waar ze contactgegevens en algemene info invullen (*bijlage 2*)
- Vragen bij selectiegesprekken (*bijlage 3*)
- Opmaak en verloop van de profielvoorstelling om een kind of jongere goed voor te stellen aan een buddy of speelgezin (*bijlage 4*)

- Afsprakennota voor het speelgezin of de buddy om het engagement te officialiseren, met afspraken over de verzekering en waarin ze zich akkoord verklaren met het beroepsgeheim (*bijlage 5*)
- Woord-en-beeldverhaal om uit te leggen aan gezinnen waarom we een speelgezin zoeken voor kinderen van de Wiekslag (*bijlage 6*)
- Woord-en-beeldverhaal om aan de kinderen uit te leggen waarom ze naar een speelgezin mogen gaan en hoe dat zal verlopen (*bijlage 7*)

2.7 Verwante praktijken

Uiteraard zijn er veel overeenkomsten met reguliere pleegzorg (West & Troch, 2024). **Pleegzorg** kan zowel voltijds (hoge frequentie) als deeltijds (lage frequentie). Binnen die kaders onderscheiden we 4 vormen: ondersteunende, perspectiefzoekende, perspectiefbiedende en behandelingspleegzorg. Die pleegzorgvormen verschillen onderling in doelstelling, duur, intensiteit van opvang en in de frequentie van de begeleiding. Daarnaast kan behandelingspleegzorg bijkomend ingezet worden binnen de perspectiefzoekende en perspectiefbiedende trajecten.

Hart&Huis leunt het meest aan bij **ondersteunende pleegzorg**, waarbij de pleegzorg als ondersteuning voor het gezin wordt ingezet. Het kind gaat dan gedurende korte aaneengesloten periodes of meerdere korte afwisselende momenten naar het pleeggezin. Het grote verschil is dat het bij Hart&Huis vaak gaat over speelmomenten of dagbezoeken, waarbij overnachtingen sporadisch zijn. Als zowel het kind als het gezin vraagt om de frequentie op te voeren en op regelmatige basis te overnachten, zullen we ze aanmelden voor pleegzorg. We hebben een goede samenwerking met Pleegzorg en stemmen geregeld af om trajecten samen vorm te geven. Een aantal elementen van onze aanpak hebben we overgenomen van Pleegzorg, zoals de diepgaande screening met genogramgesprekken en uitgebreide verslaggeving van kandidaat-speelgezinnen en -buddy's. Daarnaast hebben we het belang en de manier van matching van een kind met een gezin overgenomen. (*zie 2.5*)

Partners in Parenting (P&P) is een vergelijkbaar initiatief dat werd ontwikkeld door Bethanië. Kinderen die niet in aanmerking komen voor reguliere pleegzorg krijgen zo toch de kans om naar een pleeggezin te gaan met intensievere ondersteuning (Partners in Parenting, z.j.; Pleegzorg Vlaanderen, 2024). Dat kan in verschillende vormen, van een sporadische overnachting tot volledig verblijf in het gezin, met de leefgroep als ankerpunt. De samenwerking tussen alle betrokkenen staat centraal, en er is ruimte voor verschillende vormen van opvang: langdurig, kortdurend of logeren. In 2021 werd er ingezet op een brede uitrol over Vlaanderen, waarbij de Wiekslag ook aansloot. We zijn dan ook mee opgestart in het implementatietraject. Na verloop van tijd kozen we om onze eigen koers te varen en zo is Hart&Huis ontstaan.

Een aantal elementen van P&P hebben we behouden, maar er zijn ook een aantal verschillen. Wat we gedeeltelijk hebben overgenomen, is de uitgebreide beeldvorming bij de aanmelding van een kind. Het lukt ons niet om dat zo uitgebreid als Bethanië te doen, omdat we niet over een vergelijkbaar multidisciplinair team beschikken om tot die beeldvorming te komen.

We gaan wel bij zoveel mogelijk betrokkenen informatie inwinnen om een voldoende grondig beeld te krijgen op het functioneren en de noden van een kind.

Wat verder overeenkomt, is het belang van een goede samenwerking tussen ouders en het P&P-gezin. Ouders worden als expliciete partner in de begeleiding betrokken en ondersteund. We bieden eveneens intensieve begeleiding aan zowel de ouders als aan de speelgezinnen. Bij P&P kunnen er als dat nodig is therapeutische interventies ingezet worden. Dat aanbod hebben wij niet binnen de Wiekslag, maar we zetten wel intensieve begeleiding in, vanuit de eigen expertise en methodische werkwijzen van onze organisatie.

Wat we anders organiseren dan P&P is de kennismaking. In Bethanië vindt die meer organisch plaats, doordat ze met open leefgroepen werken. Dat betekent dat ouders en andere volwassenen geregeld in de leefgroep binnenlopen, aansluiten bij activiteiten of mee aan tafel zitten. Bij een discrete matching krijgen kandidaat-gezinnen discreet te horen over welk kind het gaat, terwijl ze gewoon meedraaien in de leefgroep. Op die manier leren ze het kind kennen zonder dat het kind dat weet. Bij Hart&Huis gebeurt de kennismaking gestructureerder. We organiseren de kennismaking tussen kind en gezin op een rustige plek buiten de leefgroep, op maat en in het tempo van het kind en het gezin. (zie 2.5)

Wat bij ons ook niet mogelijk is, is garanderen dat de jongeren kan terugvallen op de leefgroep, zoals P&P doet. We zetten Hart&Huis niet alleen in voor kinderen die in een leefgroep verblijven, maar ook voor kinderen die in hun gezin wonen en in contextbegeleiding van de Wiekslag zijn, of voor jongvolwassenen die zelfstandig wonen. Dat maakt dat we niet kunnen aanbieden dat we een kind bij moeilijkheden opvangen in de leefgroep. We ondervangen dat door de contacten heel rustig en geleidelijk op te bouwen en contactmomenten telkens goed voor te bereiden en na te bespreken. Daarbij bespreken we veel 'wat als?'-scenario's waar speelgezinnen op voorhand al over kunnen nadenken, zodat ze al een plan hebben van wat ze kunnen doen bij moeilijkheden.

Naast de initiatieven rond speelgezinnen bestaan er in Vlaanderen verschillende **buddywerkingen** die net als Hart&Huis inzetten op een-op-eenrelaties tussen burgers als aanvulling op professionele hulpverlening. Die praktijken tonen aan dat duurzame, informele relaties een belangrijke hefboom zijn voor welzijn, veerkracht en maatschappelijke participatie.

Buddywerking Vlaanderen richt zich op volwassenen met een psychische kwetsbaarheid die sociaal geïsoleerd zijn. Via regionale werkingen worden deelnemers gekoppeld aan een buddy met wie zij op regelmatige basis informele activiteiten ondernemen. De buddy fungeert als brug naar sociale participatie en staat naast, niet in plaats van, professionele hulpverlening. Nabijheid, gelijkwaardigheid en afbakening van de rol staan centraal (Buddywerking Vlaanderen, z.d.).

De buddywerking van **ArmenTeKort** verbindt mensen in armoede met vrijwilligers vanuit een expliciet gelijkwaardig en empowerend perspectief. De relatie loopt meestal 1 tot 2 jaar en focust op zelfvertrouwen, netwerkuitbreiding en het doorbreken van sociale uitsluiting. Evaluatieonderzoek toont aan dat deelnemers hun netwerk en welzijn versterken, terwijl ook buddy's betekenisvolle leerervaringen opdoen (Teppers et al., 2024).

Die dynamiek sluit aan bij bredere inzichten uit praktijkgerichte bronnen, zoals de kennisclip ‘Van buddy tot community’, die illustreert hoe individuele buddyrelaties kunnen uitgroeien tot duurzame sociale verbindingen en bijdragen aan een gevoel van gemeenschap en verbondenheid (Odisee Hogeschool, z.d.).

Home-Start Vlaanderen is een praktijk die ook beschreven is als kwaliteitsvolle praktijk in de EXPOO-databank. Ze biedt laagdrempelige, preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning aan huis bij gezinnen met jonge kinderen in een kwetsbare situatie. Opgeleide vrijwilligers ondersteunen gezinnen gedurende langere tijd als een ‘vriend aan huis’. De focus ligt op de draagkracht van ouders versterken, hun sociale netwerk uitbreiden en het vertrouwen in het eigen kunnen vergroten.

De vrijwilliger staat naast het gezin, niet als hulpverlener, maar als betrouwbare en betrokken steunfiguur, met professionele omkadering door een coördinator (Opgroeien, 2026a; Home-Start Vlaanderen vzw, 2026).

Amiacasa is een lokale Home-Startwerking in Limburg en werkt volgens dezelfde uitgangspunten. Ook hier worden gezinnen met jonge kinderen gekoppeld aan een vaste vrijwilliger die langdurig aanwezig is en ondersteuning biedt op maat van de vragen en noden van het gezin. Amiacasa werkt expliciet zonder formele hulpverleningsdoelen of dossiers en vertrekt vanuit gelijkwaardigheid en relationele nabijheid. Door consequent in te zetten op duurzame aanwezigheid en netwerkversterking toont Amiacasa hoe informele steunfiguren een belangrijke beschermende factor kunnen zijn voor gezinnen onder druk (Amiacasa vzw, 2026).

Onder de noemer **steungezinnen**, zoals bij Buurtgezinnen, worden gezinnen die extra steun kunnen gebruiken gekoppeld aan een warm gezin uit de buurt. Het kind krijgt zo extra aandacht en ruimte, terwijl ouders worden ontlast. De ondersteuning gebeurt steeds aanvullend aan het gezin en in overleg, met aandacht voor duidelijke afspraken en afstemming (Opgroeien, 2026b).

YAR Coaching is een intensief coachingprogramma voor jongeren tussen 16 en 20 jaar met complexe problemen op meerdere levensdomeinen (YAR Vlaanderen vzw, z.d). Vrijwillige coaches spelen een centrale rol in het traject en ondersteunen jongeren gedurende een langere periode in hun persoonlijke ontwikkeling en bij het opnemen van verantwoordelijkheid. Onderzoek toont aan dat die combinatie van professionele begeleiding en vrijwillige inzet effectieve resultaten oplevert op het vlak van veerkracht en toekomstperspectief (Frøberg, 2026).

Hart&Huis sluit inhoudelijk aan bij die praktijken door in te zetten op warme, betrouwbare relaties als aanvulling op professionele jeugdhulp. De beschreven initiatieven onderstrepen het belang van de combinatie van vrijwilligheid en toch ondersteunende begeleiding. Hart&Huis onderscheidt zich door de specifieke focus op kinderen en jongeren in de jeugdhulp en door de sterke interne verankering binnen een hulpverleningscontext, waardoor nauwe afstemming en intensieve ondersteuning mogelijk zijn.

3. Onderbouwing

3.1 Programmatheorie

In deze programmatheorie beschrijven we op basis van praktijkervaring en bestaande theorie hoe we verwachten dat onze aanpak bijdraagt aan de beoogde effecten.

Zoals beschreven in de probleem- en vraagstelling (2.1) wil Hart&Huis het netwerk van kinderen, jongeren en jongvolwassenen duurzaam versterken door hen te verbinden met warme en betrouwbare speelgezinnen of buddy's. De praktijk vertrekt vanuit de vaststelling dat zulke relaties een grote meerwaarde hebben voor veiligheid, herstel en veerkracht, maar tegelijk kwetsbaar en niet vanzelfsprekend zijn. In de praktijk blijken de slaagkansen van het inzetten van een speelgezin of buddy sterk afhankelijk van een aantal onderliggende dynamieken die het ontstaan, het verloop en de duurzaamheid van die relaties beïnvloeden. Hart&Huis richt zich daarom expliciet op het herkennen en beïnvloeden van de dynamieken die het probleem veroorzaken, in stand houden of verergeren. Dit zijn de factoren die daarbij een centrale rol spelen:

3.1.1 Schade in de hechting bij kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren die herhaaldelijk te maken kregen met afwijzing, onderbrekingen of onvoorspelbaarheid in relaties, ontwikkelen vaak wantrouwen tegenover volwassenen en moeite met nabijheid. Die dynamiek verhoogt de kans dat nieuwe relaties opnieuw vastlopen, zelfs wanneer de intenties van volwassenen positief zijn.

Het Secure Base-model van Schofield en Beek (2005) benadrukt dat stabiele, sensitieve en voorspelbare relaties een noodzakelijke voorwaarde zijn om vertrouwen en veerkracht bij kinderen te ontwikkelen. Wanneer die veiligheid ontbreekt, blijven kinderen gevangen in een patroon van aantrekken en afstoten. Die factor verklaart waarom relaties zonder voldoende veiligheid en voorspelbaarheid het risico lopen om opnieuw te mislukken.

Hoe speelt Hart&Huis hier concreet op in?

Hart&Huis vertaalt die inzichten naar een aanpak die expliciet inzet op veiligheid en voorspelbaarheid:

- zorgvuldig matchen van de jongere met het speelgezin of de buddy, op basis van wat de jongere nodig heeft
- een trage gefaseerde opstart van het contact
- een duidelijke tijdlijn voor contactopbouw, zodat het voor de jongere duidelijk is hoe de contacten er zullen uitzien en hoe ze geleidelijk opgebouwd worden
- transparantie over waar het contact naartoe gaat, waaronder de maximale vorm, duur en frequentie van het contact, zodat voor de jongere helder is wat wel en niet tot de mogelijkheden behoort

- regelmatige check-in met de jongere waarbij die kan aangeven wat die nodig heeft en waar eventueel moet worden bijgestuurd
- nauwe opvolging en begeleiding, met aandacht voor signalen van spanning, aantrekken en afstoten.

Waarom verwachten we dat dat bijdraagt aan de doelen?

Door nabijheid voorspelbaar, begrensd en afgestemd aan te bieden, vermindert Hart&Huis de kans dat relaties als bedreigend of overweldigend worden ervaren. Dat vergroot de kans dat kinderen en jongeren het contact kunnen volhouden, ook wanneer oude patronen van wantrouwen of ambivalentie opnieuw opduiken. De combinatie van structuur en inspraak versterkt bovendien het gevoel van regie, wat vanuit traumaperspectief essentieel is voor stressreductie en herstel van vertrouwen (Van der Kolk, 2014).

Wanneer kinderen ervaren dat relaties niet plots veranderen of wegvallen, maar gedragen en afgestemd blijven bestaan, ontstaat ruimte om nieuwe relationele ervaringen op te bouwen. Dat verhoogt de kans dat speelgezinnen en buddy's kunnen uitgroeien tot betekenisvolle steunfiguren op lange termijn.

3.1.2 Onzekerheid bij speelgezinnen en buddy's

Een tweede factor die de slaagkans van Hart&Huis beïnvloedt, is de handelingsonzekerheid bij speelgezinnen en buddy's in het omgaan met gedrag dat voortkomt uit stress of trauma. Wanneer volwassenen dat gedrag niet kunnen plaatsen, bestaat het risico dat zij zich overvraagd voelen, het gedrag persoonlijk interpreteren of beginnen te twijfelen aan zichzelf en hun rol. In die situaties neemt de kans toe dat volwassenen afstand nemen of het engagement opgeven.

Vanuit een traumasensitief perspectief, zoals beschreven door Van der Kolk (2014), is het cruciaal dat volwassenen gedrag leren begrijpen als een reactie op eerdere onveiligheid, en niet als onwil. Dat vraagt ondersteuning, duiding en nabijheid. Hart&Huis speelt daarop in door speelgezinnen en buddy's structureel te begeleiden en hen te ondersteunen in moeilijke momenten. Die aanpak vergroot hun draagkracht en helpt hen om het engagement vol te houden, wat essentieel is voor het vertrouwen van het kind of de jongere.

Hoe speelt Hart&Huis hier concreet op in?

Hart&Huis vergroot de draagkracht en zelfzekerheid van speelgezinnen en buddy's door:

- een grondige screening en selectie voor de start van het engagement
- hen voor te bereiden op complex, wisselend en grensoverschrijdend gedrag
- continue begeleiding en ondersteuning na de opstart
- te werken vanuit de kaders van traumasensitief werken, en nieuwe autoriteit en geweldloos verzet.

Door al in de selectie en voorbereiding realistische verwachtingen te creëren, vermijden we dat speelgezinnen en buddy's tijdens het engagement worden geconfronteerd met een complexiteit waarop ze niet voorbereid zijn. Na de opstart blijven we intensief begeleiden vanuit de kaders van traumasensitief werken en nieuwe autoriteit.

Die kaders bieden speelgezinnen en buddy's houvast om gedrag te begrijpen en helpt hen om zowel verbinding als grenzen te bieden, ook als het moeilijk wordt. Door speelgezinnen en buddy's daarin te ondersteunen, vergroten we hun zelfzekerheid en draagkracht, en dat verhoogt de kans dat ze langdurig betrokken blijven.

Waarom verwachten we dat dat bijdraagt aan de doelen?

Wanneer speelgezinnen en buddy's zich gesteund en competent voelen, zijn zij beter in staat om nabij en betrouwbaar aanwezig te blijven, ook wanneer het contact onder druk komt te staan. Dat vergroot de kans dat relaties niet vroegtijdig afbreken en dat kinderen en jongeren kunnen ervaren dat volwassenen blijven, zelfs wanneer het moeilijk wordt. Door te investeren in de draagkracht van speelgezinnen en buddy's vergroot Hart&Huis de duurzaamheid van hun engagement. Daardoor kunnen die personen uitgroeien tot stabiele steunfiguren die een blijvende plaats innemen in het netwerk van het kind of de jongere.

3.1.3 Loyaliteitsconflicten

Een derde factor die de duurzaamheid van speelgezin- en buddyrelaties ondermijnt, is het ontstaan van loyaliteitsconflicten. Wanneer nieuwe steunfiguren onvoldoende afgestemd zijn op het bestaande netwerk van het kind, in het bijzonder op de biologische ouders, kan dat leiden tot spanningen. Kinderen voelen zich dan genoodzaakt om te kiezen tussen belangrijke volwassenen in hun leven, wat gevoelens van schuld, verwarring en stress oproept. Die spanningen zetten niet alleen het kind onder druk, maar belasten ook de relaties met het speelgezin of de buddy. Netwerkgerichte benaderingen zoals Family Finding benadrukken dat duurzame ondersteuning ontstaat wanneer relaties niet naast of tegenover elkaar worden opgebouwd, maar ingebed zijn in het volledige netwerk van het kind (Campbell, 2015). Onderzoek toont aan dat het erkennen en verbinden van ouderlijke en aanvullende rollen een belangrijke factor is om ondersteunende relaties te doen slagen (Vanderfaellie et al., 2013).

Hoe speelt Hart&Huis hier concreet op in?

Hart&Huis wil loyaliteitsconflicten expliciet voorkomen en hanteren door:

- alle partijen vanuit meerzijdige partijdigheid te begeleiden
- rollen, verwachtingen en grenzen te bespreken
- duidelijke afspraken te maken over contact en afstemming tussen alle partijen
- speelgezinnen en buddy's te begeleiden met psycho-educatie over loyaliteit, trauma en hechting en te ondersteunen bij vragen of spanningen rond loyaliteit
- de biologische ouders te begeleiden met aandacht voor de erkenning van hun positie en te verkennen op welke manier zij hun rol als ouder kunnen opnemen.

De begeleiding vertrekt vanuit erkenning van alle betrokkenen die van betekenis zijn voor het kind. Speelgezinnen en buddy's worden ondersteund in hoe zij kunnen omgaan met ouders en andere betrokkenen. Ze krijgen erkenning voor mogelijke onzekerheden en spanningen en er worden duidelijke kaders en afspraken gemaakt over contact, communicatie en rolafbakening.

Waarom verwachten we dat dat bijdraagt aan de doelen?

Wanneer je loyaliteitsconflicten erkent en actief aanpakt, vermindert de innerlijke spanning bij het kind of de jongere. Het kind hoeft niet te kiezen tussen belangrijke volwassenen en kan relaties naast elkaar laten bestaan. Dat creëert emotionele ruimte om zich te verbinden met het speelgezin of de buddy, zonder het gevoel anderen tekort te doen. Dergelijke rust en duidelijkheid zijn essentieel om relaties te laten groeien en standhouden.

Door speelgezinnen en buddy's te positioneren als aanvullende steunfiguren, en niet als vervanging van ouders, vergroot Hart&Huis de kans dat die relaties duurzaam ingebed raken in het netwerk van het kind. Dat versterkt het geheel van steunende relaties rond het kind of de jongere en draagt rechtstreeks bij aan het hoofddoel van Hart&Huis: het netwerk duurzaam verbreden en versterken via warme, betrouwbare banden die herstel, veerkracht en positieve ontwikkeling ondersteunen.

De **doelen** zoals beschreven in 2.3 sluiten aan bij de vastgestelde factoren: ze richten zich op het basisvertrouwen bij het kind herstellen, volwassenen ondersteunen om nabijheid en begrenzing te blijven dragen en het vermijden van loyaliteitsconflicten door een goede ondersteunende begeleiding.

Door in te zetten op duurzame, betrouwbare relaties met speelgezinnen en buddy's beoogt Hart&Huis meer dan tijdelijke ondersteuning. Het uiteindelijke perspectief is dat kinderen en jongeren, dankzij een versterkt en blijvend steunnetwerk, meer veerkracht ontwikkelen en steviger staan voor hun verdere levensloop. Een stabiele vertrouwensrelatie vergroot de kans op emotionele veiligheid, verbondenheid en een positief zelfbeeld, en vormt zo een belangrijke basis voor de overgang naar (jong)volwassenheid. Op langere termijn wordt verwacht dat het bijdraagt aan meer welzijn, minder crisissituaties en een grotere kans op duurzame participatie in onderwijs, werk en samenleving.

3.2 Theoretisch kader

Hechtingstheorie – Bowlby & Ainsworth

De hechtingstheorie stelt dat kinderen zich optimaal ontwikkelen wanneer ze een veilige, stabiele en responsieve relatie hebben met minstens 1 sensitieve volwassene. Sensitief betekent dat de volwassene de signalen van het kind opmerkt, juist interpreteert en er tijdig en passend op reageert. Hechting vormt de basis voor emotionele regulatie, zelfbeeld en het aangaan van relaties. Wanneer kinderen opgroeien in onveilige of onvoorspelbare omstandigheden, kan hun basisvertrouwen beschadigd raken, met risico op angst- en gedragsproblemen (Bowlby, 1988; Van IJzendoorn et al., 1999).

Binnen de werking van Hart&Huis krijgen kinderen en jongeren de kans om nieuwe, veilige relaties aan te gaan met speelgezinnen of buddy's. Die relaties kunnen fungeren als corrigerende hechtingsservaringen.

Langdurige, warme relaties helpen negatieve ervaringen uit het verleden te herinterpreteren en opnieuw vertrouwen op te bouwen (Perry & Szalavitz, 2020). Stabiliteit, nabijheid en betrouwbaarheid zijn daarbij kernbegrippen. Een speelgezin of buddy zegt in wezen: “Ik blijf, ook als het moeilijk wordt.”

Family Finding – Kevin Campbell

Family Finding is een methodiek die vertrekt vanuit de overtuiging dat elk kind ergens bij hoort en dat duurzame verbondenheid een cruciale voorwaarde is voor herstel en ontwikkeling (Campbell, 2017). Volgens Campbell ontstaat echte verandering niet door kinderen te ‘fixen’, maar door hun relaties met betekenisvolle volwassenen te versterken. Zonder duurzame verbindingen blijft elk hulpverleningstraject kwetsbaar.

Binnen Hart&Huis vertalen we die principes naar de praktijk door actief op zoek te gaan naar volwassenen die zich langdurig willen engageren in het leven van een kind of jongere, zoals speelgezinnen, buddy’s of andere belangrijke betrokkenen. We willen het netwerk rond kinderen versterken en uitbreiden, omdat hulpverleners steeds tijdelijk aanwezig zijn, terwijl kinderen nood hebben aan relaties die blijven.

Het gevoel van *belonging* – ergens bij horen, gezien worden en weten dat er mensen zijn die blijven – vormt een essentiële basis voor welzijn en veerkracht. Onderzoek toont aan dat steunende volwassenen een sterke beschermende factor zijn en bijdragen aan betere uitkomsten op het vlak van welzijn, onderwijs en maatschappelijke participatie (Werner & Smith, 2001).

Voor jongeren en jongvolwassenen kan een buddy een belangrijke rol spelen in de overgang naar zelfstandigheid. Naast praktische ondersteuning biedt een buddy nabijheid, betrokkenheid en beschikbaarheid. De ervaring dat er iemand is die oprecht en langdurig aanwezig is, maakt een wezenlijk verschil. Een dergelijke relatie kan bovendien een corrigerende hechtingservaring zijn die het vertrouwen in zichzelf en in anderen versterkt (Siegel, 2012).

Traumasensitief werken

We vertrekken vanuit het besef dat veel kinderen en jongeren nabijheid en relaties als moeilijk of spannend ervaren door eerdere stressvolle en relationele ervaringen. Daarom wordt elke ondersteuningsrelatie traag, zorgvuldig en voorspelbaar opgebouwd. In de praktijk betekent dat dat speelgezinnen en buddy’s werken met duidelijke afspraken over tempo, vorm en verwachtingen van het contact. Die voorspelbaarheid helpt kinderen om spanning te reguleren en contact als veilig te ervaren (Perry & Szalavitz, 2020).

Een belangrijk principe binnen Hart&Huis is dat kinderen mee richting geven aan het contact. Via regelmatige check-ins gaan we na wat voor het kind helpend is en waar bijsturing nodig is. Door kinderen inspraak te geven, versterken we hun gevoel van regie en controle, wat een essentiële voorwaarde is voor herstel van vertrouwen en emotionele veiligheid (Van der Kolk, 2014; Perry & Szalavitz, 2020).

Traumasensitief werken richt zich ook expliciet op de volwassenen rond het kind. We ondersteunen speelgezinnen en buddy's om gedrag te begrijpen vanuit een traumaperspectief en om nabij te blijven wanneer spanning of aantrekken en afstoten optreedt. Door rustig te blijven, grenzen duidelijk te houden en tegelijk beschikbaar te blijven, ervaren kinderen dat relaties niet stoppen wanneer het moeilijk wordt. Onderzoek toont aan dat veilige, responsieve relaties bijdragen aan emotionele regulatie, veerkracht en een gezonde ontwikkeling van het stress- en emotieregulerend systeem (Siegel, 2012).

Nieuwe autoriteit & geweldloos verzet – Haim Omer

Het model van nieuwe autoriteit stelt dat gezag niet gebaseerd is op controle of macht, maar op aanwezigheid, verbondenheid en vastberadenheid (Omer, 2011). Geweldloos verzet betekent dat volwassenen niet escaleren bij moeilijk gedrag, maar op een kalme en volhoudende manier nabij blijven. Binnen Hart&Huis moedigen we speelgezinnen en buddy's aan om betrokken en beschikbaar te blijven, ook wanneer het moeilijk wordt. Die blijvende aanwezigheid toont kinderen dat conflicten of spanning niet automatisch leiden tot afwijzing, wat een belangrijke correctieve ervaring vormt voor jongeren met schade in de hechting.

3.3 Argumenten op basis van onderzoek

Hart&Huis biedt kinderen, jongeren en jongvolwassenen in begeleiding via de Wiekslag een warme plek in een gezin of bij een buddy, aanvullend op hun leefgroep of thuissituatie. De praktijk is gestoeld op inzichten uit pleegzorgonderzoek en traumaonderzoek, waarin het belang van stabiele, sensitieve en langdurige relaties centraal staat. Hoewel er minder expliciet onderzoek bestaat naar speelgezinnen of buddywerkingen binnen die specifieke context, kan de werking onderbouwd worden via relevante onderzoeksbevindingen uit verwante domeinen zoals pleegzorg en buddywerking.

Internationaal literatuuronderzoek van Schoemaker et al. (2022), een systematische review en meta-analyse van internationale studies, toont aan dat opvoedinterventies voor pleeg- en adoptieouders leiden tot verbeteringen in sensitief opvoedgedrag, opvoedkennis en attitudes, en tot een afname van gedragsproblemen bij kinderen. Het onderzoek had als doel de effectiviteit van opvoedondersteuning in pleeg- en adoptiecontexten in kaart te brengen en baseerde zich op de analyse van meerdere kwantitatieve effectstudies, waarin gebruik werd gemaakt van gestandaardiseerde meetinstrumenten zoals vragenlijsten rond opvoedgedrag en opvoedstress. De resultaten tonen dat relationele kwaliteit en ondersteuning van opvoeders cruciale voorwaarden zijn voor positieve ontwikkelingsuitkomsten bij kinderen.

Aanvullend toont Vlaams onderzoek dat samenwerking tussen pleegouders, ouders en hulpverlening een belangrijke factor is in het slagen van pleegzorgplaatsingen. Onderzoek wijst erop dat duidelijke communicatie, wederzijds vertrouwen en ondersteuning van alle betrokkenen bijdragen aan meer stabiliteit en spanningen vermijden binnen plaatsingen (Vanderfaellie, 2013).

Ook Robberechts et al. (2013) beschrijven dat samenwerking tussen pleegouders, ouders en hulpverlening een belangrijke rol speelt in het slagen van pleegzorgtrajecten. Zij benadrukken het belang van duidelijke communicatie, wederzijds vertrouwen en ondersteuning om spanningen te vermijden.

Naast pleegzorg biedt onderzoek naar buddy- en mentorwerkingen aanvullende argumenten voor de gekozen aanpak. Effectonderzoek naar **YAR Vlaanderen** (Verdonck, 2025) betreft een meerjarige studie die de impact van het traject op jongeren in de bijzondere jeugdzorg onderzoekt. De doelgroep bestaat uit jongeren tussen 16 en 21 jaar. De studie maakt gebruik van een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden, waaronder vragenlijsten en opvolgmetingen tijdens en na het traject. De resultaten tonen dat jongeren meer zelfvertrouwen ontwikkelen, betere sociale vaardigheden verwerven en een sterker gevoel van regie over hun leven ervaren. Bovendien blijken die effecten ook op langere termijn behouden te blijven. De studie benadrukt dat de impact samenhangt met de combinatie van een gelijkwaardige relatie met vrijwilligers en professionele ondersteuning.

Ook de buddywerking van **ArmenTeKort** werd onderzocht via een *mixed-methods*-studie (Vandenbruaene, 2021). Het doel van dat onderzoek was om de langetermijnpact van buddytrajecten op mensen in kansarmoede te analyseren. De doelgroep bestond uit volwassenen die gedurende 1 à 2 jaar gekoppeld werden aan een vrijwilliger. De methode combineerde kwantitatieve bevestigingen met kwalitatieve interviews, met een steekproef van 26 respondenten. De resultaten tonen aan dat het buddycontact samenhangt met een toename in zelfvertrouwen, empowerment en de uitbreiding van sociale netwerken. Kwalitatieve bevindingen wijzen bovendien op een verbetering van het algemeen welbevinden. Tegelijk blijkt dat de impact op structurele levensomstandigheden beperkt blijft, wat aangeeft dat dergelijke trajecten vooral effect hebben op het psychosociaal functioneren en niet volstaan om structurele problemen op zichzelf te doorbreken.

In een rapport van HIVA – KU Leuven beschrijven Alonso et al. (2023) dat buddytrajecten bijdragen aan het versterken van sociale netwerken en maatschappelijke participatie. Op basis van onderzoek in 26 proeftuinen tonen zij aan dat buddyrelaties kunnen leiden tot meer sociale verbinding, een groter gevoel van verbondenheid en een toename van zelfvertrouwen en competenties. Die veranderingen komen tot stand doordat deelnemers via hun buddy toegang krijgen tot nieuwe sociale contacten en contexten, waardoor hun participatiekansen vergroten. Die bevindingen worden verder geïllustreerd in de kennisclip *Van buddy tot community*, waarin zichtbaar wordt hoe buddywerkingen bijdragen aan het doorbreken van sociaal isolement en het versterken van sociale cohesie (Odisee Hogeschool, z.d.).

Nederlands onderzoek bevestigt die bevindingen. Een literatuurstudie van Bastiaanssen et al. (2021) stelt dat mentor- en maatjesprojecten vooral effect hebben op sociaal-emotionele ontwikkeling, school- en arbeidsparticipatie en zelfvertrouwen. Het literatuuronderzoek beschrijft hoe die effecten tot stand komen door sociale binding te versterken, rolmodellen aan te bieden en nieuwe kansen voor participatie te creëren. Tegelijk benadrukken de auteurs dat die effecten doorgaans geleidelijk ontstaan en zich vooral op langere termijn manifesteren.

De literatuur wijst echter ook op belangrijke randvoorwaarden. Onderzoek van Onrust en Verkerk (2015), gebaseerd op een casestudy van het mentorprogramma Big Brothers Big Sisters, geeft aan dat het succes van mentorprogramma's sterk afhankelijk is van factoren zoals een zorgvuldige selectie van vrijwilligers, duidelijke verwachtingen, een voldoende lange duur van het traject en professionele ondersteuning. Wanneer die voorwaarden onvoldoende aanwezig zijn, blijven effecten vaak beperkt of minder consistent. Dat onderstreept dat niet elke buddywerking automatisch leidt tot positieve resultaten, maar dat de kwaliteit van de implementatie een doorslaggevende rol speelt.

Samengevat tonen de onderzoeken aan dat buddywerkingen en gezinsgerichte opvangvormen een duidelijke meerwaarde hebben voor kwetsbare jongeren, vooral op het vlak van zelfvertrouwen, sociale verbinding, participatie en gedragsontwikkeling. Tegelijk maken ze duidelijk dat die effecten het grootst zijn wanneer wordt gewerkt met langdurige, gelijkwaardige een-op-eenrelaties, ingebed in een duidelijke structuur en ondersteund door professionals. De aanpak van Hart&Huis, die inzet op zorgvuldige selectie van vrijwilligers, een intensief en langdurig traject, duidelijke kaders en een sterke professionele omkadering, sluit nauw aan bij die wetenschappelijk onderbouwde werkzame factoren.

Voor de eigen werking van Hart&Huis is er momenteel nog geen systematisch effectonderzoek uitgevoerd. We plannen in de toekomst een grondige evaluatie, waarbij we in kaart willen brengen hoe kinderen, jongeren, gezinnen en buddy's de werking ervaren. We zullen peilen naar hun ervaringen met de begeleiding en hun mening over de vormingsavonden. Daarnaast gaan we na wat zij als de grootste uitdagingen ervaren en bekijken we in welke mate onze werking aansluit bij de vooropgestelde doelstellingen. Die evaluatie bereiden we voor met het doel om die uit te voeren in 2027, wanneer de Hart&Huis-werking 5 jaar bestaat.

3.4 Werkzame principes

De kracht van Hart&Huis zit in een aantal werkzame principes die telkens opnieuw het verschil maken voor de kinderen, jongeren en jongvolwassenen die we begeleiden. Die principes vormen de kern van onze aanpak en zorgen ervoor dat contacten kunnen uitgroeien tot warme, betekenisvolle en duurzame relaties.

Een eerste belangrijk principe is dat we heel zorgvuldig afwegen **voor wie** Hart&Huis geschikt is en wanneer een jongere klaar is voor de stap. We starten pas op wanneer er voldoende stabiliteit is, wanneer de jongere zelf gemotiveerd is en wanneer er geen netwerkfiguren zijn die de rol kunnen opnemen. Belangrijk is dat de jongere bereid is om een nieuwe relatie aan te gaan. Door duidelijke contra-indicaties te hanteren, zorgen we ervoor dat jongeren niet opnieuw teleurstellingen of kwetsuren oplopen. We starten alleen wanneer een jongere er écht klaar voor is en er een realistische kans is dat het contact kan groeien en slagen.

Daarnaast hechten we veel belang aan een **grondige screening en selectie** van speelgezinnen en buddy's. Via de diepgaande genogramgesprekken krijgen we zicht op hun draagkracht, stabiliteit en verwachtingen. We vinden het essentieel dat gezinnen weten waarvoor ze kiezen, dat ze voldoende stevig staan en dat ze op lange termijn beschikbaar willen blijven.

Die zorgvuldigheid vermindert de kans op breuken en verhoogt het vertrouwen bij alle betrokkenen.

Wanneer een jongere wordt aangemeld, nemen we de tijd om een eerlijk en uitgebreid beeld te vormen. Vanuit die beeldvorming zoeken we een **match die echt aansluit bij de noden van het kind of de jongere**: hun tempo, hun triggers, hun interesses, hun noden, hun verlangen naar nabijheid of juist naar voorspelbare afstand. Matching gebeurt nooit op basis van enthousiasme alleen, maar op basis van inhoudelijke afstemming.

De **opbouw van het contact** verloopt bewust traag en voorspelbaar. We starten met kleine stapjes, zorgen dat iedereen goed voorbereid is en blijven als begeleiders nabij. Dat geeft veiligheid, vermindert spanning en laat de relatie rustig groeien. We merken telkens opnieuw dat die temporisering precies is wat kinderen nodig hebben om zich te durven openstellen.

Een ander essentieel principe is dat we **iedereen meenemen in het traject**: het kind, de ouders en het speelgezin of de buddy. We werken traumasensitief en vertrekken van de principes van nieuwe autoriteit en geweldloos verzet: standvastig blijven, nabij zijn, rustig begrenzen, en vooral blijven verbinden wanneer het moeilijk wordt. Ouders krijgen ondersteuning om de stap toe te laten en hun kind toestemming te geven om zich te hechten. We begeleiden speelgezinnen en buddy's bij typische thema's zoals aantrekken en afstoten, met de impact op het eigen gezin omgaan en trauma- en hechtingsreacties herkennen. Die ondersteunende begeleiding maakt dat relaties standhouden.

Tot slot investeren we bewust in **duurzaamheid en verbondenheid**. We verwachten van gezinnen en buddy's dat ze zich langdurig engageren, ook wanneer jongeren 18 worden of wanneer begeleiding stopt. Door regelmatige samenkomsten en vormingsmomenten versterken we het netwerk rond de gezinnen en vergroten we hun veerkracht. Zo ontstaat een context waarbinnen jongeren ervaren dat er mensen zijn die blijven, ook als het moeilijk wordt. Precies dát blijkt voor hen van onschatbare waarde.

4. Voorwaarden voor uitvoering

4.1 Competente medewerkers

In onze organisatie hebben we een Hart&Huis-team gevormd, met een aantal begeleiders en een coördinator. De leden van het Hart&Huis-team zijn contextbegeleiders met een aantal jaar ervaring en specifieke competenties. Daarnaast is het nodig dat alle contextbegeleiders die in contact komen met speelgezinnen en buddy's de visie en aanpak van Hart&Huis kennen en toepassen.

Contextbegeleiders die werkzaam zijn in de Wiekslag beschikken over een vooropleiding in een sociaal-menselijke richting (orthopedagogie, sociaal werk of psychologie). Ze hebben een basishouding die past bij de visie en kaders die we in de Wiekslag hanteren en beschikken over de nodige basiscompetenties in begeleiding en communicatie. Nieuwe medewerkers volgen een interne basisopleiding met de belangrijkste kaders zoals nieuwe autoriteit en geweldloos verzet, en oplossingsgericht, netwerkgericht en traumasensitief werken. Daarnaast zetten we blijvend in op deskundigheidsbevordering via regelmatige vormingen rond zowel bestaande kaders als nieuwe inzichten, die we organisatiebreed aanbieden. Intervisie, supervisie en werkbegeleiding ondersteunen medewerkers in het verder ontwikkelen en verdiepen van hun competenties in functie van kwaliteitsvolle hulpverlening.

Voor het Hart&Huis-team zetten we daarnaast specifiek in op een voortdurende professionalisering in relevante Hart&Huis-thema's. Ze verdiepen hun expertise door gerichte vormingsmomenten te volgen. De voorbije jaren namen ze bijvoorbeeld deel aan een vormingsdag rond SEO en een pleegzorgcongres. Verder delen we relevante inzichten uit de media of uit literatuur en bespreken we die tijdens teamoverleg.

Specifiek voor hun inzet in het Hart&Huis-team hebben de leden deze taken, competenties en kennis:

1. Hart&Huis-begeleiders

Takenpakket:

- de infoavonden mee vormgeven
- speelgezinnen en buddy's selecteren (in tandem met coördinator/directielid)
- verslaggeving van de selectie
- speelgezinnen en buddy's begeleiden
- vormingsavonden voor speelgezinnen en buddy's organiseren
- de jaarlijkse Hart&Huis-dag organiseren voor alle jongeren en hun speelgezinnen en buddy's
- uitleg en sensibilisering op teamvergaderingen van verschillende afdelingen van de Wiekslag.

Benodigde competenties en kennis:

- goede gespreksvaardigheden (actief luisteren, afstemmen, motiveren, omgaan met weerstand en emoties) en een vertrouwensrelatie kunnen opbouwen
- contextbegeleiding: sterk in het begeleiden van gezinnen met een oplossingsgerichte benadering en met kennis van nieuwe autoriteit en geweldloos verzet om speelgezinnen en buddy's te ondersteunen in hun pedagogische vaardigheden
- traumasensitief werken: inzicht in trauma en de impact ervan op gezinsdynamiek
- organisatievermogen: vormingsavonden en activiteiten plannen en uitvoeren
- communicatie en samenwerking: helder rapporteren, samenwerken in tandem, en sensibiliseren binnen teams
- analytisch vermogen: selectie en matching van de gezinnen en buddy's op basis van een objectieve inschatting
- kennis over traumasensitief werken en basiskennis SEO (schaal voor emotionele ontwikkeling)
- kennis van pleegzorg, gezinsdynamieken en emotionele ontwikkeling.

2. Coördinator

Takenpakket:

- teamvergaderingen organiseren, voorbereiden en leiden
- Hart&Huis-begeleiders coachen
- beleidsmatige vormgeving van Hart&Huis binnen de organisatie
- uitleg en sensibilisering op teamvergaderingen van andere afdelingen
- wervingsactiviteiten en infoavonden mee vormgeven
- speelgezinnen selecteren (samen met begeleider)
- vormingsavonden organiseren voor speelgezinnen en buddy's
- de Hart&Huis-wachttijst van kinderen en jongeren beheren.

Benodigde competenties en kennis:

- leiderschap en coaching: begeleiders aansturen en ondersteunen
- beleidsmatig denken: strategisch meedenken over Hart&Huis-werking
- organisatie en planning: vergaderingen en wachtlijsten efficiënt beheren
- communicatie: interne teams en afdelingen sensibiliseren
- kennis van gezinsbegeleiding, pleegzorg en teamdynamiek.

3. Directielid

Takenpakket:

- aanwezig zijn op teamvergaderingen om inhoudelijk mee vorm te geven
- speelgezinnen selecteren (samen met begeleider)
- Hart&Huis binnen de Wiekslag beleidsmatig vormgeven
- wervingsactiviteiten en infoavonden mee vormgeven
- de werking uitdragen en bekendmaken naar externen
- een kwaliteitsvolle praktijk beschrijven.

Benodigde competenties en kennis:

- strategisch inzicht: beleidsmatige vormgeving en positionering van Hart&Huis
- vertegenwoordiging: externe communicatie en netwerking
- samenwerking: deelname aan selecties en teamvergaderingen.

4. Contextbegeleiders, die een jongere begeleiden die naar een speelgezin of buddy gaat. Dat kunnen contextbegeleiders zijn uit alle afdelingen – zowel ambulante werking als leefgroepen. Elke contextbegeleider kan op een bepaald moment een jongere begeleiden die deelneemt aan Hart&Huis. Die werkt dan in tandem met de Hart&Huis-begeleider om het traject samen vorm te geven.

Takenpakket:

- alert zijn en inschatten of een jongere in aanmerking kan komen voor Hart&Huis
- de jongere en de context informeren over de mogelijkheid van een speelgezin of buddy en hen daarvoor motiveren
- de jongere aanmelden en de nodige informatie verzamelen
- de jongere en de context begeleiden in het hele proces van aanmelding, kennismaking en verdere begeleiding.

Benodigde competenties en kennis:

- goede gespreksvaardigheden (actief luisteren, afstemmen, motiveren, omgaan met weerstand en emoties) en een vertrouwensrelatie kunnen opbouwen
- contextbegeleiding: sterk in het begeleiden van gezinnen met een oplossingsgerichte benadering en met kennis van nieuwe autoriteit en geweldloos verzet om speelgezinnen en buddy's te ondersteunen in hun pedagogische vaardigheden
- traumasensitief werken: inzicht in trauma, inschatten wat een jongere nodig heeft om zich open te stellen voor een speelgezin of buddy, motiveren en ondersteunen om het traject vol te houden, ook wanneer het moeilijk gaat of spanning oploopt
- communicatie en samenwerking: samenwerken in tandem met de Hart&Huis-begeleider
- kennis over traumasensitief werken en basiskennis SEO.

4.2 Kwaliteitsbewaking

In onze organisatie is er een Hart&Huis-team met een aantal begeleiders, een afdelingscoördinator en een directielid. Dat team staat in voor de specifieke uitwerking van de Hart&Huis-werking in de hele organisatie. Zij zorgen voor de selectie van de kandidaat-speelgezinnen en -buddy's en voor de matching. Meestal kennen zij de jongeren niet die worden aangemeld. Na de kennismaking van de jongere met het speelgezin of de buddy, werkt de Hart&Huis-begeleider nauw samen met de contextbegeleider van de jongere. Samen vormen zij een tandem om de begeleiding samen vorm te geven.

Het Hart&Huis-team komt om de 3 weken samen voor een teamvergadering van 3 uur. Die vergaderingen zijn essentieel voor:

- de algemene uitwerking van de Hart&Huis-werking binnen de Wiekslag
- de taakverdeling en afspraken
- de bespreking van de selectieprocedure van kandidaat-speelgezinnen en -buddy's
- de bespreking van aanmeldingen van kinderen en jongeren
- de matching van kinderen/jongeren met speelgezinnen/buddy's
- casusbesprekingen tijdens de begeleiding
- reflectie op signalen en trends die worden opgepikt tijdens de begeleiding.

Die overlegmomenten dragen bij aan kwaliteitsvolle begeleiding, gedeelde verantwoordelijkheid en continue afstemming binnen het team.

Binnen Hart&Huis bewaken we de kwaliteit vooral vanuit nabijheid en een voortdurende afstemming. Doordat we 'maar' 12 begeleidingen hebben, kunnen we bezorgdheden snel opmerken, rechtstreeks bespreken en meteen ondersteunen. Doordat we intensief begeleiden, hebben we vaak contact met de jongeren en gezinnen. We vragen hen regelmatig wat ze nodig hebben, hoe de begeleiding voor hen verloopt en welke verwachtingen ze hebben. Daarnaast bespreken we bijzonderheden of vragen op casusniveau tijdens teamvergaderingen, waar we ook terugkerende aandachtspunten bekijken.

Deze registratiesystemen hanteren we:

- We registreren contactmomenten (frequentie, aantal, duur en een korte inhoud) met de jongere en het speelgezin of de buddy zoals andere contextcontacten.
- De verslagen van de screening van de speelgezinnen en buddy's bewaren we. Dat doen we vooral voor als er een doorverwijzing naar pleegzorg volgt.
- We nemen verslag van elke Hart&Huis-teamvergadering en bewaren die verslagen.
- Jaarlijks bundelen we de belangrijkste informatie in het werkingsverslag.

We voeren geen systematische metingen of evaluaties uit, maar doen dat eerder op een laagdrempelige en informele manier.

- Op casusniveau: problemen of bijzonderheden bespreken we op het teamoverleg. We pikken signalen op die mensen ons geven.
- Op team- en organisatieniveau: we analyseren trends en patronen (zoals moeilijkheden, tevredenheid, begeleidingsvragen van speelgezinnen ...).

In 2024 organiseerden we een gestructureerdere bevraging bij de toenmalige speelgezinnen. Dat was na 2 jaar Hart&Huis-werking. We vroegen naar hun tevredenheid en hun verwachtingen over de vormingsavonden. De tevredenheid was hoog en er kwamen geen uitgesproken verbeterpunten uit voor de aanpak of werking. Er waren enkele suggesties over hoe de invulling van de vormingsavonden verder vorm te geven. Die thema's namen we mee naar de daaropvolgende vormingsavonden. Nu blijven we na elke vormingsavond een korte informele evaluatie doen.

We peilen naar hoe ze het vonden, of het voldeed aan hun verwachtingen en of ze suggesties hebben voor een volgende keer. Die suggesties nemen we dan mee naar de voorbereiding van de volgende vormingsavonden.

We plannen in de toekomst om een grondige evaluatie uit te voeren, waarbij we in kaart willen brengen hoe kinderen, jongeren, gezinnen en buddy's de werking ervaren. We gaan peilen naar hun ervaringen met de begeleiding en hun mening over de vormingsavonden. We gaan na wat zij als de grootste uitdagingen ervaren en bekijken in welke mate onze werking aansluit bij de vooropgestelde doelstellingen. We bereiden ons nu voor om dat in 2027 te doen, dan bestaat de Hart&Huis-werking 5 jaar.

4.3 Ruimte en infrastructuur

Voor de Hart&Huis-werking is er een gesprekslokaal nodig voor de selectiegesprekken. Daarnaast heeft het Hart&Huis-team een vergaderlokaal nodig voor de teamvergaderingen.

4.4 Kostprijs

We ontvangen in de Wiekslag geen extra financiering voor Hart&Huis. Dat betekent dat we de werking bekostigen met onze reguliere middelen. De kosten die we hier noemen, zijn voor de huidige werking en begeleiding van 12 speelgezinnen en buddy's. We verwachten dat die werking jaar na jaar zal groeien en de kosten dus zullen toenemen.

De grootste kosten zijn de **personeelskosten**. De begeleiders en de coördinator besteden een gedeelte van hun werktijd aan Hart&Huis, naast hun andere werkzaamheden. De werktijd fluctueert erg per week of maand, maar over een periode van een jaar komt dat ongeveer uit op 0,40 vte voor de begeleiders en 0,15 vte voor de coördinator, voor de 12 jongeren en hun gezinnen en buddy's die we op dit moment begeleiden.

Een andere kostenpost is de **verblijfsvergoeding** voor de speelgezinnen of buddy's. Voor jongeren die in een leefgroep verblijven, voorzien we een dagvergoeding van 6 euro per dag dat ze in de context verblijven. Dat bedrag voorzien we ook voor een speelgezin of buddy. Ze kunnen dat vrij besteden aan voeding of een activiteit. Het dekt maar een gedeelte van de reële kosten die zij maken. Voor jongeren die vanuit hun thuissituatie naar een speelgezin of buddy gaan, kunnen we helaas geen vergoeding bieden, omdat daar geen middelen voor voorzien zijn. Daardoor dragen die gezinnen de kosten zelf. Dat staat in contrast met de vergoedingen die pleeggezinnen krijgen binnen Pleegzorg. Op jaarbasis zijn de kosten van de dagvergoeding voor onze organisatie meer dan 3000 euro, gefinancierd vanuit de reguliere werking.

Een andere grote kostenpost is de **werving en bekendmaking** om nieuwe gezinnen en buddy's te vinden. In 2023 ontvingen we financiële steun van de Warmste Week, waarmee we 2 filmpjes hebben gemaakt: een promotiefilmpje en een uitgebreidere uitleg over Hart&Huis. Dat waren eenmalige kosten van 7000 euro. Het promotiefilmpje gebruiken we om op sociale media nieuwe kandidaten aan te trekken en onze infoavonden in de kijker te zetten.

We merken dat dat echt cruciaal is om nieuwe kandidaten aan te trekken. De langere film gebruiken we om onze werking toe te lichten aan geïnteresseerden, collega's en externe partners. Dat materiaal blijkt cruciaal om onze bekendheid te vergroten en de nood aan speelgezinnen en buddy's te blijven tonen.

Daarnaast zijn er kosten verbonden aan het **zorgdragen voor de speelgezinnen en buddy's**. Bij elke bijeenkomst voorzien we taart en koffie. Tijdens de jaarlijkse speelgezinnendag voorzien we middageten voor iedereen en een fijne activiteit zoals een springkasteel. Tijdens het jaar geven we regelmatig een klein presentje als dank voor hun engagement. Ten slotte zorgen we ervoor dat elk kind een kerstcadeau kan geven aan het speelgezin of buddy. In totaal besteden we daaraan jaarlijks ongeveer 2000 euro.

Sinds 2026 hebben we 2 erkenningspunten vanuit onze erkenning omgezet naar een innovatief project. Daarin hebben we in een convenant afspraken gemaakt met agentschap Opgroeien. Zoals overeengekomen in dat convenant zullen we jaarlijks in het kwaliteitsverslag terugkoppelen over de verschillende indicatoren, zoals het aantal kinderen/jongeren dat gekoppeld werd aan een speelgezin/buddy. Hart&Huis wordt dus recent bekostigd uit de reguliere subsidie met 2 erkenningspunten wat overeenkomt met +/- 29.000 euro. De totale jaarkosten van Hart&Huis bedragen op dit moment ongeveer 55.000 euro. Dat maakt dat de kosten drukken op ons reguliere werkingsbudget en we zelf op zoek gaan naar extra financiering via giften of andere inkomsten. We hopen in de toekomst een aangepaste structurele financieringsvorm te krijgen om de werking te kunnen voortzetten en uitbreiden.

4.5 Overdracht en implementatie

De Hart&Huis-werking zoals we die in de Wiekslag hebben ontwikkeld, is volledig beschreven in de opbouw van de praktijk. Die aanpak is ontstaan vanuit onze eigen visie en de fundamenteën die we als organisatie belangrijk vinden. Wanneer andere organisaties die werking willen overnemen, is het essentieel dat zij zich in grote lijnen herkennen in diezelfde visie en uitgangspunten, om voldoende draagvlak te creëren en de praktijk kwaliteitsvol te kunnen implementeren.

Er is momenteel geen formeel uitgewerkt implementatieplan met fasering (oriëntatie, pilootfase en opschaling). We merken echter dat implementatie in de praktijk het best stapsgewijs kan gebeuren, waarbij een grondige kennismaking met de visie en methodiek een belangrijke stap is. Als dat gewenst is, kan worden gewerkt met een pilootfase, waarin een beperkt aantal trajecten wordt opgestart en opgevolgd, met ruimte voor reflectie, monitoring en bijsturing op basis van de feedback van betrokkenen (medewerkers, gezinnen, jongeren en partners).

Een aantal onderdelen van de werking zijn cruciaal en moeten minimaal overgenomen worden om Hart&Huis op een onderbouwde manier te kunnen uitvoeren. Deze kerncomponenten zijn onmisbaar:

- de doelgroepafbakening (2.2) en de contra-indicaties die daarbij beschreven staan
- de uitgebreide screening en selectie van de kandidaat-speelgezinnen en buddy's
- de zorgvuldige matching tussen jongere en gezin of buddy

- de gefaseerde kennismaking op maat van de jongere en het gezin / de buddy
- de intensieve begeleiding van het kind, de biologische ouders én het speelgezin of de buddy, met een oplossingsgerichte, traumasensitieve aanpak op basis van de principes van nieuwe autoriteit en geweldloos verzet
- de regelmatige samenkomsten van de gezinnen en buddy's voor ontmoeting, ondersteuning en uitwisseling.

Die elementen zorgen ervoor dat medewerkers vertrekken van een gedeelde visie en een uniforme operationalisering ervan, wat bijdraagt aan de kwaliteit en consistentie van de uitvoering. De materialen die we ontwikkeld hebben (zie 2.6) kunnen worden gedeeld en aangepast in functie van de context van een andere organisatie. Die materialen ondersteunen zowel het inwerkingstraject als de interne kwaliteitsbewaking.

Voor de overdracht op organisatieniveau is het belangrijk om voldoende in te zetten op draagvlakcreatie. Dat kan onder meer door medewerkers en relevante stakeholders actief te betrekken via overlegmomenten, intervisie, vorming en gezamenlijke reflectie. Vanuit de Wiekslag staan we open voor samenwerking met organisaties die een soortgelijke werking willen implementeren of versterken. We kunnen ondersteuning bieden via kennisdeling, coaching, door een opstartfase mee op te zetten, en workshops of vorming rond de methodiek aan te bieden. Binnen zulke trajecten kan ook gewerkt worden met trekkers of 'ambassadeurs' binnen de organisatie, die de visie uitdragen en de implementatie intern versterken. Tot slot zien we implementatie als een dynamisch proces: continue opvolging, feedback van betrokkenen en bereidheid tot bijsturing zijn essentieel om de werking af te stemmen op de noden van de doelgroep en de context waarin ze wordt toegepast.

5. Bronnen

ADOC, Nederlands Jeugdinstituut en Gezinspiratieplein. (2014). Matching van langdurig uithuisgeplaatste kinderen aan een pleeggezin of gezinshuis: Een overzicht uit de literatuur. Nederlands Jeugdinstituut.

Agentschap Opgroeien. (2024). Adviesbundel. Vroeg en nabij.
<https://www.opgroeien.be/sites/default/files/tool-documents/adviesbundel-vroeg-en-nabij-.pdf>

Alonso, A., Van Ongevalle, J. & De Cuyper, P. (2023). Het sociaal netwerk en participatietraject: Lessen uit 26 proeftuinen. HIVA – KU Leuven.

Amiacasa vzw. (2026). Amiacasa – gezinsondersteuning aan huis. <https://amiacasa.be>

Bastiaanssen, I., Ditters, M., Wiegman, M., Schrier, L. & Bastiaan, R. (2021). Mentoren en maatjes voor jongeren: Sterke kanten en uitdagingen bij informele steun. Nederlands Jeugdinstituut.

Bowlby, J. (1988). A secure base: Parent-child attachment and healthy human development. Basic Books.

Buddywerking Vlaanderen. (z.d.). Buddywerking Vlaanderen. <https://www.buddywerking.be/>

Campbell, K. & Family and Children's Services of the Waterloo Region. (2017). Family Finding Revision One: Implementation and Practice Manual.

Felitti, V.J., Anda, R.F., Nordenberg, D., Williamson, D.F., Spitz, A.M., Edwards, V. & Marks, J.S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245-258.

Frøberg, K. (2026). Effectiviteit in de jeugdhulp: Meerjarig onderzoek naar YAR Coaching en YAR Wonen. Universiteit Antwerpen.

Home-Start Vlaanderen vzw. (z.d.). Home-Start Vlaanderen.
<https://www.homestartvlaanderen.com/>

Jaffee, S.R., Caspi, A., Moffitt, T.E., Polo-Tomás, M. & Taylor, A. (2007). Individual, family, and neighborhood factors distinguish resilient from non-resilient maltreated children: A cumulative stressors model. *Child Abuse & Neglect*, 31(3), 231-253.

Nederlands Jeugdinstituut (NJI). (2021). Richtlijn traumagerelateerde problemen voor jeugdhulp en jeugdbescherming. NJI.

Odisee Hogeschool. (z.d.). Van buddy tot community.

<https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/van-buddy-tot-community>

Omer, H. (2011). Nieuwe autoriteit: Geweldloos verzet in gezinnen, scholen en hulpverlening. Uitgeverij SWP.

Onrust, S. & Verkerk, R. (2015). Wat bepaalt het succes van een mentorprogramma? Een case-study naar Big Brothers Big Sisters of Rotterdam. Trimbos-instituut.

Opgroeien. (2026a). Home-Start Vlaanderen. Databank kwaliteitsvolle praktijken.

<https://www.opgroeien.be/kennis/databank-kwaliteitsvolle-praktijken/home-start>

Opgroeien. (2026b). Buurtgezinnen. Toolbox praktijken.

<https://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/praktijk-buurtgezinnen>

Partners in Parenting. (z.j.). Handboek. Onuitgegeven manuscript, MFC Bethanië.

Perry, B.D. & Szalavitz, M. (2020). De jongen die opgroeide als hond: En andere verhalen uit het dagboek van een kinderpsychiater. Scriptum.

Pleegzorg Vlaanderen. (2024, 16 september). Partners in Parenting (P&P).

<https://www.pleegzorg.be/artikels/partners-in-parenting>

Raposa, E.B., Rhodes, J.E., Stams, G.J.J.M., Card, N., Burton, S., Schwartz, S.E.O. & Hussain, S. (2019). The effects of youth mentoring programs: A meta-analysis of outcome studies. *Journal of Youth and Adolescence*, 48, 423-443.

Robberechts, M., Klingels, M., Van Holen, F. & Vanderfaeillie, J. (2013). Samenwerken ondersteunen binnen pleegzorg: Overzicht van methodieken en modellen. *Tijdschrift voor Welzijnswerk*, 37(329), 16-36.

Schofield, G. & Beek, M. (2005). Risk and resilience in long-term foster care. *British Journal of Social Work*, 35(5), 651-666.

Schoemaker, N.K., Wentholt, W.G.M., Goemans, A., Vermeer, H.J., Juffer, F. & Alink, L.R.A. (2022). Opvoedinterventies voor pleegzorg en adoptie: Een meta-analyse. *JGZ Tijdschrift voor Jeugdgezondheidszorg*, 54(1), 28-32.

Siegel, D.J. (2012). The developing mind: How relationships and the brain interact to shape who we are. Guilford Press.

Stein, M. (2006). Research review: Young people leaving care. *Child & Family Social Work*, 11(3), 273-279.

Teppers, E., Vandermeersch, H., Schepers, W., De Witte, J. & Van Regenmortel, T. (2024). Evaluatie van de ArmenTeKort empowerment buddymethodiek. HIVA – KU Leuven.

Van der Kolk, B.A. (2014). The body keeps the score: Brain, mind, and body in the healing of trauma. Viking.

Vandenbruaene, D. (2021). Mixed-methods onderzoek naar de langetermijneffecten van het buddyproject van ArmenTeKort op mensen in kansarmoede (Masterproef). Universiteit Antwerpen.

Vanderfaellie, J., Van Houten, F., Vanschoonlandt, F., Robberechts, M. & De Maeyer, S. (2013). Children placed in long-term family foster care: A longitudinal study into the development of problem behavior and associated factors. *Children and Youth Services Review*, 35(4), 587-593.

Van IJzendoorn, M.H., Palacios, J., Sonuga-Barke, E.J.S., Gunnar, M.R., Vorria, P., McCall, R.B., LeMare, L., Bakermans-Kranenburg, M.J., Dobrova-Krol, N.A. & Juffer, F. (2011). Children in institutional care: Delayed development and resilience. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 76(4), 8-30.

Van IJzendoorn, M.H., Schuengel, C. & Bakermans-Kranenburg, M.J. (1999). Disorganized attachment in early childhood: Meta-analysis of precursors, concomitants, and sequelae. *Development and Psychopathology*, 11(2), 225-249.

Verdonck, E. (2025). Effectonderzoek YAR Vlaanderen: Duurzame groei bij jongeren in jeugdzorg. UCLL Research & Expertise.

Vlaamse Regering. (2025). Plan Jeugdhulp – Naar de jeugdhulp van morgen. Agentschap Opgroeien.

Werner, E.E., & Smith, R.S. (2001). Journeys from childhood to midlife: Risk, resilience, and recovery. Cornell University Press.

West, D. & Trogh, L. (2024). Pleegzorgkompas: Een gids doorheen het pleegzorglandschap. Politeia.

YAR Vlaanderen vzw. (z.d.). YAR Coaching. <https://www.yarvlaanderen.be>

6. Contactgegevens

Wie maakte de beschrijving op?

Naam: Sophie Pousset

Uitvoerende organisatie: de Wiekslag vzw

Adres: Wetzerstraat 14/1, 3570 Alken

E-mail: sophie.pousset@dewiekslag.be

Telefoonnummer: 0474 65 30 60

7. Bijlagen

Bijlage 1: Vragen bij aanmelding van een jongere

Bijlage 2: Aanmeldingsformulier speelgezinnen en buddy's

Bijlage 3: Vragen bij selectiegesprekken

Bijlage 4: Opmaak en verloop van de profielvoorstelling van een jongere

Bijlage 5: Afsprakennota voor een speelgezin of buddy

Bijlage 6: Woord-en-beeldverhaal om uit te leggen aan gezinnen waarom we een speelgezin zoeken voor kinderen van de Wiekslag

Bijlage 7: Woord-en-beeldverhaal om aan de kinderen uit te leggen waarom ze naar een speelgezin mogen gaan en hoe dat zal verlopen

Bijlage 1: Vragen bij aanmelding van een jongere

Dit is de leidraad die de Hart&Huis-coördinator hanteert bij een gesprek met de begeleider die een jongere wil aanmelden. De coördinator stelt de vragen en coacht de begeleider om voldoende informatie te verzamelen voor een juiste aanmelding. Als de begeleider alle nodige informatie heeft, wordt de aanmelding besproken op het Hart&Huis-team. Dat geldt zowel voor jongeren die thuis verblijven als jongeren die in de leefgroep verblijven. Dit zijn de vragen die nodig zijn bij de aanmelding van een jongere:

Gegevens van jongere

- Leeftijd, geslacht, gezinssituatie, woonplaats (thuis of in de leefgroep), duur van het verblijf of de begeleiding

Situatieschets

- Waarom wordt de vraag naar Hart&Huis gesteld?
- Hoelang is dit gezin / deze jongere al in begeleiding? Wat was de reden voor de begeleiding of het verblijf? Wat is het verdere perspectief?
- Wat is de thuissituatie van de jongere? Wat heeft deze jongere al meegemaakt in zijn/haar leven? Welke belangrijke ervaringen heeft de jongere gehad op het vlak van eerdere relaties in zijn/haar leven?
- Welke zorgen en krachten zijn er bij de jongere / in het gezin?
- Is er al voldoende lang (tussen 6 maanden en een jaar) intensief in de thuiscontext begeleid?
- Is het netwerk volledig verkend en is de conclusie dat er een zeer beperkt tot geen netwerk is rondom de jongere?
- Is de situatie van de jongere voldoende stabiel? Concreet vragen we hiermee dat er geen grote gebeurtenissen zitten aan te komen. De Hart&Huis-vraag mag geen oplossing zijn voor een crisis of onstabiele situatie of een opvangvraag van de ouders.

Functioneren jongere

- Is er voldoende zicht op het functioneren van de jongere? Functioneert de jongere voldoende stabiel?
- Wat vindt de jongere leuk / niet leuk? Welke triggers en stressoren heeft de jongere in het dagelijkse leven? Welke handvatten heeft de jongere om ermee om te gaan?
- Is de jongere voldoende in staat om zich open te stellen voor een gezin? Is er een voldoende zicht op wat de jongere nodig heeft als er zich problemen zullen voordoen? Zijn er voldoende handvatten duidelijk die we het speelgezin of de buddy kunnen meegeven?
- Hoe loopt het op school? Hoe functioneert de jongere in andere sociale contexten?

- Welke andere hulpverlening is er betrokken? Is er psychologische hulpverlening? Is een psychiater betrokken?
Indien ja, dan vragen we om ook bij hen de nodige informatie te vragen om mee te nemen bij de Hart&Huis-aanmelding.
- Is er een SEO-inschaling (schaal voor emotionele ontwikkeling)? Wat zegt die over wat deze jongere aankan qua relaties en hechting? Wat is er belangrijk om mee te nemen voor de aanmelding?

Toestemming en motivatie

- Is de jongere op de hoogte van deze vraag? Is de jongere gemotiveerd om met een speelgezin of buddy op te starten? Zo ja, waar hoopt de jongere op? Wat is er belangrijk voor hem/haar? Wat heeft hij/zij nodig bij een speelgezin of buddy?
- Staan de ouders of opvoedingsverantwoordelijken open voor de opstart bij Hart&Huis?
- Gaat de aanmelder akkoord met de aanmelding? Is er een goedkeuring vanuit de jeugdrechtbank als die betrokken is?

Bijlage 2: Aanmeldingsformulier voor speelgezinnen en buddy's

Denk jij erover na om je hart en huis te openen voor één van onze kinderen/jongeren van de Wiekslag?

Vul dit formulier dan in.

GEZINSSAMENSTELLING

PERSOON 1	
NAAM EN VOORNAAM	
GEBOORTEDATUM	
NATIONALITEIT	
RIJKSREGISTERNUMMER	
TELEFOONNUMMER	
MAILADRES	

PERSOON 2	
NAAM EN VOORNAAM	
GEBOORTEDATUM	
NATIONALITEIT	
RIJKSREGISTERNUMMER	
TELEFOONNUMMER	
MAILADRES	

STRAAT EN HUISNUMMER	
POSTCODE EN GEMEENTE	

KIND (EREN)

Naam en voornaam – geboortedatum

ARBEIDSSITUATIE

PERSOON 1	
WERKGEVER	
BEROEPSOMSCHRIJVING	
WERKUREN	
HOBBY'S	

PERSOON 2	
WERKGEVER	
BEROEPSOMSCHRIJVING	
WERKUREN	
HOBBY'S	

WONING

Is er de mogelijkheid tot een aparte slaapkamer van het kind / de jongere? (nu of in de toekomst)

Heb je huisdieren? Zo ja, welke?

MOTIVATIE

Wat is je motivatie tot de aanmelding?

Kunnen jullie een blanco model uit het strafregister (model 2) voorleggen?

ja	nee
----	-----

Bijlage 3: Vragen bij selectiegesprekken

Eerste genogramgesprek

We gebruiken hiervoor een grote doos met Duplo-poppetjes.

Je mag met de poppetjes jouw gezin samenstellen, en neerzetten op tafel om te tonen hoe jij je gezin ziet.

Kerngezin

- Hoe heb je je kindertijd beleefd?
- Hoe zag je kerngezin eruit?
- Met wie heb je de beste band?
- Hoe was je band met je moeder/vader/broers/zussen?
- Waar sta jij in je gezin ten opzichte van de andere gezinsleden, bij wie sta je het dichtst?
- Hoe kijk je terug op je eigen opvoeding? Wat was er typerend aan de manier waarop je mama/papa je opvoedde?

Bredere familie

- Wie was er nog belangrijk voor jou in je kindertijd? Wie stond er verder nog voor jou in in die tijd? Die poppetjes mag je ook uitkiezen en erbij zetten.
- Welke band had/heb je met grootouders/tantes/ooms/neven/nichten?
- Welke waarden waren/zijn er belangrijk in je gezin? Wat betekent ... voor jou?
- Als je kijkt naar vroeger en nu, wat neem je mee uit je kindertijd?

School en vrienden

- Hoe was je schoolloopbaan? Wat gaf je stimulans om te studeren / vol te houden /...?
- Welke vrienden waren belangrijk voor je? Met welke heb je nu nog contact?
- In welke omgeving ben je opgegroeid?
- Heb je vanuit die omgeving andere dingen meegekregen dan van je familie?

Algemeen

- Als je naar het verleden kijkt, wat is dan een warme herinnering?
- Als je naar het verleden kijkt, wat is voor jou een moeilijke herinnering? Waarom? Op welke manier beïnvloedt jou dat nog?
- Welke waarden heb je meegekregen, wie was het grootste voorbeeld en hoe uitte zich dat?
- Welke gekregen waarden wil je aan jouw kinderen / aan een speelkind meegeven?
- Wat zijn leuke jeugdherinneringen, hoe kijk je er nu op terug?
- Wat zijn nog ervaringen, kansen die je gemaakt hebben tot wie je nu bent?
- Wie van wie rond je staat, weet dat je hiermee bezig bent? Bij wie van je netwerk zou je een Hart&Huis-kindje willen plaatsen of als buddy zien zitten? ...

Tweede genogramgesprek

We stellen verdiepende, aanvullende vragen op basis van het verslag van het vorige gesprek.

Huidige gezin

- Beschrijf elkaar als ouder: hoe zie je hem/haar als ouder?
- Wat zijn bij jullie moeilijke momenten?
- Hoe zien jullie dat aan elkaar?
- Hoe ziet een moeilijke discussie er nu uit?

- Welke discussies zijn er?
- Wat verwachten jullie van elkaar op dat moment?
- Op basis van opvoeding, bij welk thema zijn er bij jullie verschillen, is er een verschillende mening?
- Op welke manier houden jullie rekening met elkaar?

Problematiek van kinderen

- Zijn er problematieken van de kinderen die jullie niet zien zitten?
- Welk gedrag van het kind kan het moeilijk maken?
- Zijn er gedragingen die kunnen afschrikken?
- Hoe kunnen jullie omgaan met aantrek-afstootgedrag van het kind?
- Hoe gaan jullie om met een kind dat heel aanklampend is vanaf het eerste contact? Wat als het kind na een aantal keer afwijzende boodschappen geeft, niet graag meer komt ...?
- Wat als ze vragen om terug naar hun eigen gezin / de leefgroep te gaan?
- Wat als ze alleen spreken over hun ouders en daar heel positief over zijn?
- Wat als ze 'negatief' gedrag bespreken van de ouders? Parkeren of aanhaken?
- Wat als het kind aanklampt en blijft vragen naar overnachtingen, uitbreiding etc.?
- Wat als het kind iets stukmaakt wat voor jou belangrijk is? Bijvoorbeeld speelgoed van je eigen kind. Hoe zou je daarmee omgaan? Wat als het door boosheid echt iets kapotmaakt, met de deur gooit?
- Wat ga je doen als een 15-jarige jongen veel lichaamsgeur heeft of naar zweet ruikt, zo hard dat je de geur niet kunt harden?
- Wat als een 10-jarig meisje je tijdens een fijn moment zegt: "Ik ga straks zeggen dat jij mij pijn hebt gedaan". Hoe zou je daarmee omgaan?
- Wat als een meisje veel op de schoot gaat zitten bij de man en heel aanhalig is?
- Hoe ga je om met grenzen rond lichamelijke en seksualiteit? Knuffelen, vastpakken, kussen, masseren, samen in bed liggen?
- Wat als het speelkind bij het terugbrengen vraagt om naar haar kamer te gaan kijken?
- Wat als een kind veel seksistische taal gebruikt of bewegingen maakt?
- Wat als een kind veel vuile woorden gebruikt, bijvoorbeeld kankerscheldwoorden?
- Als het over een ouder kind gaat: wat zou je doen als het een sigaret opsteekt? Of als het onder invloed is?
- Hoe kijk je ernaar als de jongere vraagt om eens een pint te drinken?
- Wat als je het kind mee naar een feestje neemt en je wilt alcohol drinken?
- Hoe zie je het thema alcohol? Dat kan een trigger zijn voor een kind. Hoe ga je daarmee om? => spreken over alcoholgebruik en wat er wel en niet kan

Contacten met ouders van de kinderen

- Hoe zien jullie het contact met de ouders van de kinderen?
- Hoe gaat het jullie lukken om ouders een plaats te geven?
- Wat als ouders rechtstreeks contact opzoeken? Of vragen om langs te komen?
- Wat ga je doen als je een kind ophaalt en je ziet dat de ouder onder invloed is? En je moet het kind er 's avonds weer afzetten?
- Wat doe je als je weet dat het kind geen boterhammen mee naar school krijgt? Of geen winterjas heeft en het is koud?

Eigen kinderen

- Wat vinden jullie kinderen hiervan? Waar kijken zij naar uit? Waar zijn ze bang voor?
- Waarvoor zijn ze extra gevoelig? Wat zou een speelkind kunnen doen waar jouw kind het moeilijk mee zou hebben? Hoe ga je daarmee om?
- Hoe bereiden jullie hen voor?
- Welke info deel je over de achtergrond van dit kind?
- Wat als jullie kinderen plots niet meer uitkijken naar de komst van het kind?
- Wat als ze huilen de dag voor het kind komt?
- Wat als het speelgezinkind alleen communiceert via jullie kinderen?
Bijvoorbeeld: "Vraag eens of ik mag blijven slapen."
- Wat als het speelkind erg aan de mama hangt: zou je kind het daar moeilijk mee hebben? Hoe zou je ermee omgaan?

Openheid

- Welke ondersteuning verwacht je van ons?
- Er is een moeilijke situatie geweest, wanneer neem je contact op met de begeleiding? Met de leefgroep?
- Hoe ga je om met moeilijke momenten?

Praktisch

- Hoeveel tijd hebben jullie om te besteden?
Hoe ziet een weekend of vakantie er bij jullie uit?
- Welke voorkeur hebben jullie voor leeftijd? Geslacht?
- Hoe ver zien jullie het zitten om te rijden?

Bijlage 4: Opmaak en verloop van de profielvoorstelling van een jongere

Eerste gesprek: profielvoorstelling

- Leeftijd jongere
 - Bij verblijf in leefgroep:
 - o Hoelang verblijft de jongere in de leefgroep?
 - o Waarom verblijft de jongere in de leefgroep en waarom kan de jongere nu niet naar huis of beperkt naar huis?
 - Bij verblijf thuis:
 - o Wat maakt dat de ouders de vraag stellen?
 - o Hoe staan de ouders tegenover de vraag?
 - o Wat is de zorg en de vraag van het gezin?
 - Wat zijn interesses, krachten en hobby's van de jongere?
 - Welke triggers en stressoren heeft de jongere in het dagelijkse leven? Welke handvatten heeft de jongere om ermee om te gaan?
 - Krachten/aandachtspunten/triggers en stressoren.
 - o Algemene beschrijving met volgende punten uitlichten aan de hand van voorbeelden:
 - ❑ Cognitieve ontwikkeling
 - ❑ Relatieve functioneren en ontwikkeling van de gehechtheid
 - ❑ Emotioneel affectief functioneren
 - ❑ Seksuele ontwikkeling
 - ❑ Spelontwikkeling en interesses (hobby's)
 - o Bijzondere gedragskenmerken
 - Waarom hebben wij hen nodig als speelgezin of buddy? Wat heeft de jongere nodig bij een speelgezin of buddy?
- ⇒ 1 week laten bezinken en vragen om vragen op te lijsten voor het tweede gesprek.

Tweede gesprek: beslissing

- Foto meenemen
- Terugkoppeling van het vorig gesprek, waarbij het speelgezin of de buddy bijkomende vragen kunnen stellen
- Duidelijk krijgen hoe hun contacten er zullen uitzien, zodat het kind goed weet wat te verwachten
- Realistische tijdslijn opmaken zodat speelgezin/buddy en jongere perspectief hebben
- Datum plannen voor eerste kennismaking

Bijlage 5: Afsprakennota voor een gezin of buddy

Organisatie

Naam, adres en belangrijke gegevens van de organisatie

Hart&Huis-speelgezin of -buddy

Gezinslid 1:

Geboortedatum:

Gezinslid 2:

Geboortedatum:

Adres:

Telefoonnummer:

Beschrijving van Hart&Huis-gezin

Het Hart&Huis-gezin engageert zich om een langdurig engagement aan te gaan om een kind op te vangen dat in begeleiding is van de Wiekslag en het kind op die manier ervaringen te laten opdoen in een warme gezinscontext. Contacten zijn onderling af te spreken op maat van het kind en het gezin. Het gezin of de buddy verklaart zich bereid om zich daarvoor te laten begeleiden door de Wiekslag en om alle thema's hieromtrent open te bespreken met de begeleiding om zo de beste zorg te bieden voor het kind.

Verzekering

De organisatie heeft een BA-verzekering voor de kinderen in speelgezinnen voor ongevallen met lichamelijke schade. Dat wil zeggen dat lichamelijke schade bij het kind verzekerd is bij ongevallen die zich voordoen bij het speelgezin. Het is wel aan te bevelen dat een speelgezin een eigen familiale polis heeft om hun eigen aansprakelijkheid in het privéleven te verzekeren.

In geval van een auto-ongeluk, als het kind bij het speelgezin in de auto zit, zal de lichamelijke schade vergoed worden via de verplichte autoverzekering van het speelgezin.

Het speelgezin verbindt zich ertoe elk ongeval zo snel mogelijk en uiterlijk binnen de 24 uur te melden aan de coördinator op bovenstaand gsm-nummer of buiten de kantooruren op 011 312743.

Plicht tot geheimhouding

Het Hart&Huis-gezin houdt zich aan het beroepsgeheim, zoals dat beschreven staat in bijgevoegde nota.

Vergoedingen voor kosten

Er zijn geen vergoedingen voorzien voor kosten die gemaakt worden.

Privacywetgeving

Het is juridisch niet toegestaan om een foto van een kind van de Wiekslag herkenbaar te publiceren, bijvoorbeeld op sociale media. Bij twijfel kun je dat het best bespreken met de begeleider, alvorens de foto te posten.

In 2 exemplaren opgemaakt in Alken op

Handtekening

Hart&Huis-gezin of -buddy

Handtekening

Hart&Huis-coördinator

Bijlage 6: Woord-en-beeldverhaal om uit te leggen aan gezinnen waarom we een speelgezin zoeken voor kinderen van de Wiekslag

Bijlage 7: Woord-en-beeldverhaal om aan de kinderen uit te leggen waarom ze naar een speelgezin mogen gaan en hoe dat zal verlopen